

AZ ELSŐ 25 ELŐFIZETŐNK 2000 FT-OS OÁZIS VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYT KAP

XL. évfolyam 2017. **9-10**

Kertbarát

magazin

Ára: 690 Ft | Előfizetőknek: 645 Ft

www.kertbaratmagazin.hu

ARANYOSI PÉTER KERTJE

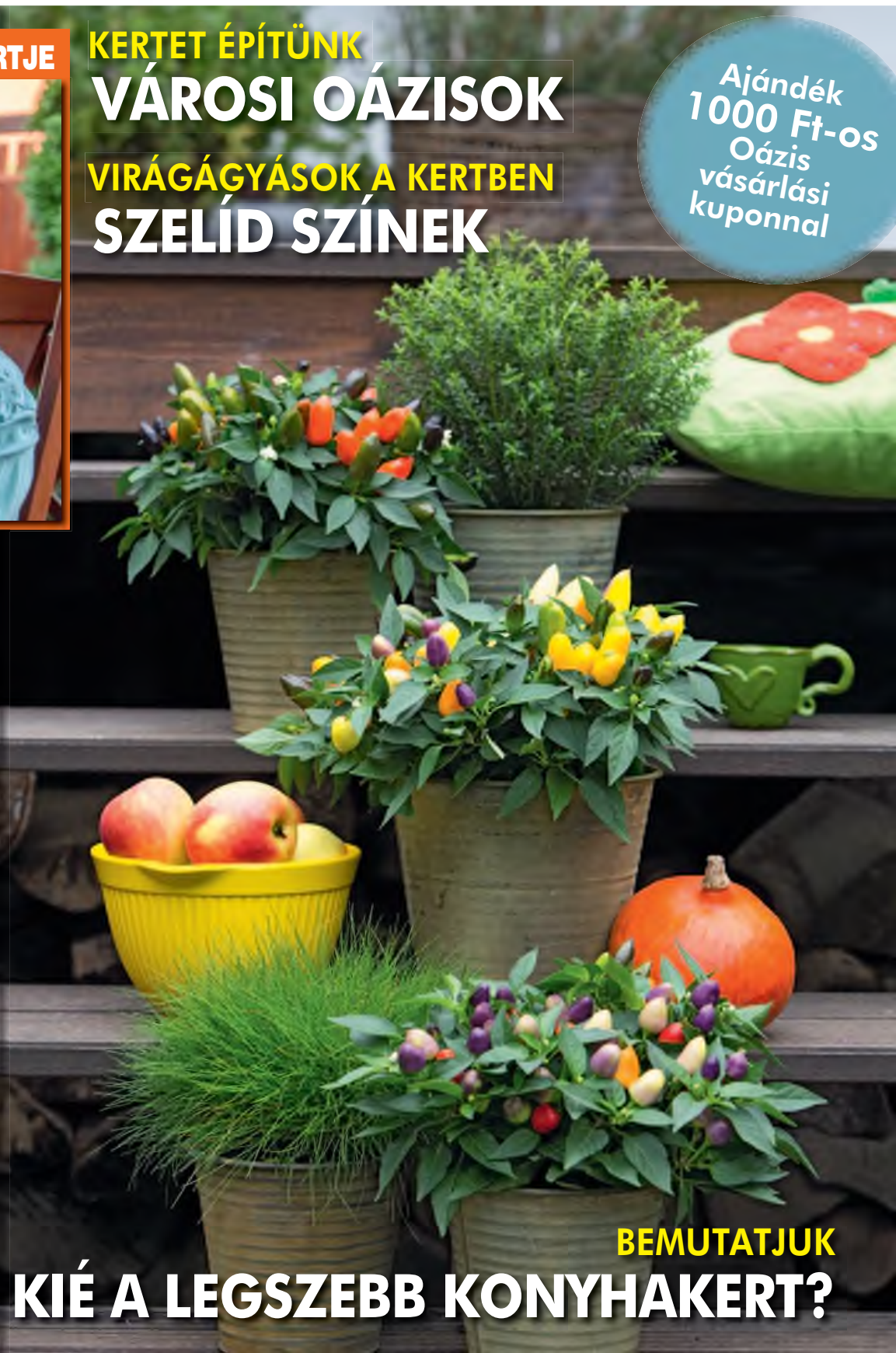
KERTET ÉPÍTÜNK VÁROSI OÁZISOK VIRÁGÁGYÁSOK A KERTBEN SZELÍD SZÍNEK

Ajándék
1000 Ft-os
Oázis
vásárlási
kuponnal

MAZSOLA ÉS TÁDÉ TÖKHÁZA

KÖRTÉS-VANÍLIÁS ÁLOM

**BEMUTATJUK
KIÉ A LEGSZEBB KONYHAKERT?**

OMÉK 2017
A magyar föld legjava

Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás és Vásár

HUNGEXPO Budapesti Vásárcsarnok és Kincsem Park

2017. szeptember 20-24.

Már mind elindultak...

hogymutassák...

hogymegnézhessük...

hogymegjízlelhessük...

Mindenből a legjobbat!

www.omek2017.hu

Kertbarát magazin

www.kertbaratmagazin.hu

Készült a Kertészet és Szőlészet szerkesztőségében
Alapítva: 1977.
40. évfolyam, 2017/9-10. szám,
2017. szeptember 18.

FŐSZERKESZTŐ:
BIZA KLÁRA
FELELŐS SZERKESZTŐ:
ALGEIER WENDY
TERVEZŐSZERKESZTŐ:
Végh György
OLVASÓSZERKESZTŐ:
Tömpe Anna
TITKÁRSÁG: Kiss Jánosné

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Postacím: 1591 Budapest, Pf. 294
Telefon: 273-2290
Tel./fax: 273-2285
E-mail: titkarsag@
kerteszetesszoleszet.hu

A címkép a Floradania felvétele

KIADJA
a Magyar Mezőgazdaság Kft.
Felelős kiadó:
SÁRI ENIKÓ ügyvezető igazgató
HÁJÓS LÁSZLÓ ügyvezető igazgató

LAPTERJESZTÉS, PÉNZÜGY:
Laczó Angéla, Hajócsér Anna,
Szabó Ilkó
MARKETING: Horváth Roland vezető
MUNKATÁRSÁK: Kovács Réka,
Bárdos László tervezőgrafikus
ÜGYFELSZOLGÁLAT:
Husztiné Csekó Emma
Tel.: 470-0411, fax: 470-0410

HIRDETÉS:
Bársi Nóra
Tel.: (+36)-(30)-982-6369
barsi.nora@magyarmezogazdasag.hu
Dohány Árpád
Tel.: (+36)-(70)-232-4231
dohany.arpad@
magyarmezogazdasag.hu
Kiss Jánosné
Tel.: 273-2285, 273-2290
titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu

Minden jog fenntartva!
A lapból értesítéseket átvenni
csak a Kertbarát Magazinra való
hivatkozással lehet.
A hirdetések és egyéb
reklámkiadványok tartalmáért
a kiadó felelősséget nem vállal.

TERJESZTÉS:
Előfizetésben terjeszti
a Magyar Posta Zrt.
Postacím: 1900 Budapest
Előfizetésben megrendelhető
az ország bármely postáján,
a hírlapot kézbesítőknél
a www.posta.hu webshopban
(<https://eshop.posta.hu/storefront/>),
e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu
címen, telefonon a 06-1-767-8262
számon, levélben a Magyar Posta Zrt.
1900 Budapest címen.
Külföldre és külföldön előfizethető
a Magyar Posta Zrt.-nél:
a www.posta.hu webshopban
(<https://eshop.posta.hu/storefront/>),
1900 Budapest, 06-1-767-8262,
hirlapelofizetes@posta.hu
Belföldi előfizetési díj
egy évre: 3870 Ft, fél évre 1935 Ft.
Arusításos úton terjeszti
a Lapker Zrt., a Magyar Posta Zrt.,
valamint az alternatív terjesztők.

NYOMJA:
Ipress Center Central Europe Zrt.
2600, Vác Nádas utca 8.
Felelős vezető: Borbás Gábor
A nyomdai megrendelés törzsszáma:
Sz-12/99
Nyomás: 2017. szeptember 11.
HU ISSN 0133-9435

A kiadó ISO 9001:2008 szabvány
szerint tanúsított

www.magyarmezogazdasag.hu
Szerkesztő:
Práger Ádám, Kiss Melinda

Beszéljünk az időjárásról!

Divat lett az időjárásról beszélni. Nemcsak az éghajlatkutatók, hanem a hétköznapi emberek is elemezgetik, vajon tényleg gyakoribbak-e a szélsőséges időjárási jelenségek, melegszik-e éghajlatunk, vagy természetes, tőlünk független jelenség zajlik? Nem tudok megcáfolhatatlan érveket felsorakoztatni egyik vagy másik állítás mellett sem, sőt igazából állást foglalni sem szeretnék, csupán kertész és növényvédelmi szakemberektől elhangzott véleményeket, észrevételeket osztok meg az Olvasókkal.

Talán már el is felejtettük, hogy milyen kemény telünk volt, a hobbikertészek esetleg még siratják a tövig vagy teljesen kifagyott növényeiket, fűgüket, nyári orgonákat, babérmeggyeket. Tavasszal kézenfekvő lehetett a gondolat, hogy mihamarabb újjal pótolják a megüresedett helyet. Jobban jártak azok, akik nem ugyanazon, hanem más faj beszerzése mellett döntöttek, hiszen a faiskolákban is megsemmisültek a kiskertekben elfagyott növények, sőt még bővebb a károsodott fajok sora. Néhol hegynyi komposzthalmokot láthatunk kipusztult konténeres növényekből, ráadásul az újrászaporítás zálogai, az anyanövények is tövig visszafagytak a törzsültetvényeken. Óriási a kár, óriási a kiesés.

Ami növény megmaradt a szigorú tél után, annak a perzselő nyári forrósággal kellett szembenéznie. Nemcsak a szárazság és a szélsőségesen magas hőmérséklet tehet és tett is kárt bennük, hanem napégést is szenvedtek például a vadgesztenyék vagy némelyik tarka lombú cserjefaj. Az esztétikai értékcsökkenésen túl nagyobb gond, hogy a megperzselődött levelek nem tudták betölteni a szerepüket, nem termeltek tápanyagot, félt, hogy nem tudták felkészíteni a növényt a következő télre.

A növényvédelmi szakemberek már a tél végén dörzsölték a markukat, most jól megkapták a magukét a kártevők, könnyebb lesz idén a dolguk. Nem így lett. Szinte minden kártevő gond nélkül áttelelt, némelyikük kissé később kezdett főlászaporodni, de semmi lényeges változás nem történt az előző évekhez képest. A kivételek egyike az amerikai lepkekabóca, ő csupán néhány éve települt be hozzánk délről. Bármilyen növényen – fák, cserjéken, virágokon – megtalálható vattaszerű pamacsai. Az érintésre odébbmászó vagy felpattanó apró, szürke lényekkel valószínűleg már mindenki találkozott, lapunkban is több ízben szoltunk róla. Idén sem kímélték meg a növényeinket, de lényegesen kisebb számban károsítottak, magam is ezt láttam a kertemben.

Algeier Wendy

MINDEN EGY HELYEN!

Magyarország legnagyobb digitális agrárszaklap portfóliója!

akár
40%
kedvezménnyel!

Fizessen elő a Magyar Mezőgazdaság Kft. kiadványainak digitális változatára!

- Egyedi kedvezményes ár digitális lapelfizetőink részére!
- Egyszerű, gyors, kényelmes előfizetési lehetőség!
- Bővített interaktív tartalom!
- Hirdetőpartnereink számára újszerű, interaktív megjelenési lehetőség!

Kertbarát

BEMUTATJUK

- 6 Szelíd színek – tartós társak
- 20 A világ legnagyobb rózsagyűjteménye

- 28 Termesszünk homoktövis!
- 38 Kié a legszebb konyhakert?
- 42 Természetközeli megoldások
- 44 Kiváló magyar árudák
- 46 Miből készül a kosár?
- 52 Illatos-tüskés különlegességek

KERTEK-EMBEREK

- 8 Aranyosi Péter

- 12 Lépésről lépésre

IDEGEN TÁJAKON

- 16 A harmadik nemzedék

KERTET ÉPÍTÜNK

- 24 Városi oázisok

IDŐSZERŰ

- 31 Aranyló fények
- 36 Az ősz húrja zsong

ITTHON

- 40 Csipetnyi mediterrán hangulat a Vértesben

KERTÉSZPALÁNTA

- 50 Mazsola és Tádé tökháza

VENDÉGLÁTÁS

- 56 Szeptemberi rend

MAGOT KÜLDÜNK

- 67 A vörösszőrű málna

KÖSSÜNK VIRÁGOT!

- 58 Virágszőnyeg
Tűzött csokor
Fiatal győztes
Divatba jön

- 64 Posta

VIRÁGÁGYÁSOK A KERTBEN

Szelíd színek – tartós társak

Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az évelők csak néhány hétig virágoznak, ám

levelükkel, terméseikkel szinte egész évben díszítenek. Ezért a növénytársak kiválasztásánál ne csak a virágokra figyeljünk, hanem azok leveleire is. A legtartósabban díszítő, a legkevesebb gondozást igénylő növények közé tartoznak a díszfüvek, amelyek az őszi hónapokban pompáznak leginkább. Méltán örvendenek egyre nagyobb népszerűségnek a hosszú életű, mutatós és évenként csak egyszer munkát adó fajaik. A magas fajokat önmagukban is ültethetjük a pihenést szolgáló kertészekbe, akár geometrikus ágyásba is. A gyepen fekvő, vagy padon üldögélve figyelve a finoman suhogó szálás leveleiket, a széllengette kalászokat hallgatva máris lecsendesedik az elménk, megnyugszunk. A díszfüvekhez illő virágos vagy levéldísz évelőkkel tartós, éveken át díszítő, gondozást alig igénylő virágágyást hozhatunk létre. Ki ne vágya erre? Az előkészületekre kell a legnagyobb hangsúlyt fektetnünk, a többi már gyerekjáték. Nem kell hozzá más, mint napfényes fekvés, jól föllazított, gyommentes, szerves anyagban gazdag talaj, az ültetés után alapos beöntözés, az első két évben rendszeres gyomlálás és némi kiegészítő öntözés a száraz időszakokban. Ha jól végeztük az első évi munkákat, később alig lesz teendőnk. Tél végén 10-15 cm magasan vágjuk vissza a száraz leveleket, szárazakat. Szépen száradnak a

Az utóbbi években egyre többen ültetnek évelőket az egynyári virágok helyett. Nem is csalódnak, főleg, ha a kertjük talaj- és éghajlati adottságaihoz igazítják a növényválasztást.

A hibrid nádtippán (*Calamagrostis x acutiflora* 'Karl Foerster') függőleges kalásza már nyár elején megjelennek, és kilenc hónapon át díszlenek

A vesszős köles fajtái változatos levélszíneiben pompáznak, a Shenandoah fajta levelei már augusztus elején kezdenek színeződni, ősze bíborra válnak

1. VESSZŐS KÖLES
(*Panicum virgatum* 'Squaw')
2. HIBRID NÁDTIPPAN
(*Calamagrostis x acutiflora* 'Karl Foerster')
3. JAPÁNFŰ
(*Miscanthus sinensis* 'Variegatus')
4. ÉVELŐ DÍSZGYERTYA
(*Gaura lindheimeri* 'Whirling Butterfly')
5. BÍBOR KASVIRÁG
(*Echinacea purpurea* 'Magnus')
6. NAPMÁTKA
(*Helenium* 'Ruby Tuesday')
7. KERTI VERBÉNA
(*Verbena bonariensis*)
8. BUGÁS LÁNGVIRÁG
(*Phlox paniculata* 'Orange Perfection')
9. NYÚLFÜLE
(*Stachys byzantina*)
10. ÓRIÁS VARJÚHÁJ
(*Sedum* 'Matrona')

kasvirág, a verbéna és a napmátka magokkal teli virágzatai, ráadásul határozott alakjuk őszi és téli látványosan kiemelkedik a díszfüvek elhajló szálás levelei, laza vagy zárt kalászaik közül.

Közterületre, magánkertbe egyaránt ültethetjük a képünkön látható, hosszú éveken át díszítő, kevés gondozást igénylő évelőágyást.

Az ágyás középső és hátsó részére kerüljenek a magas díszfüvek, előre a levéldíszek és a később virágzó alacsonyabb évelők, közéjük a közép magas, nyár végén gazdagon nyíló észak-amerikai évelők, mint a kasvirág vagy a napmátka. Ha tavasi hagymásokkal (nárcisz, tulipán, *Scilla*, *Camassia* stb.) egészítjük ki az ágyást, akkor egész évben gyönyörködhetünk benne.

A kerti verbéna (*Verbena bonariensis*) kitűnő évelőágyai kiegészítő növény

NEVETŐS NOSZTALGIA

Mielőtt elindulnánk Péterrel Délegyházára, még benézünk hozzájuk a Wekerle-telepre. Ez Budapest egyik „elvarázsolt” birodalma, falu a városban. Karakteres, ódon

hangulatú kis házak, apró kertek, árnyas, csöndes utcák az évszázados fasorok rejtekében. Mindez néhány percre az egyik legforgalmasabb metrómegállótól. Itt él Péter és felesége, Kriszta, jóformán azóta, hogy Pestre költöztek. Itt születtek a gyerekek, Peti és Tomi is, akik immár kiskamaszként előszeretettel focizzák szét apjuk kertészeti kísérleteit. Jól jön tehát a hobbikert, ahová elvonulhat a család fő némi nyugalmas kapirgálásra. És ahová most röpké fél óra alatt megérkezünk.

Csöndes matatás

– Agglomerációban van a telek, ahonnan mások dolgozni járnak be. Én meg pont szembe megyek a csúcsforgalommal és „üres kifutópályán gurulok” – nyugtázza a ritka szerencsés helyzetet vendéglátónk, míg begördül kis piros autója a Vadrózsa utcába.

A kapu előtt termő körtefák, benn gondosan lenyírt fű, kis ház nagy terasszal és gyümölcsfák. A kert közepén bográcsoló, a kerítés mentén szamóca-, szeder- és málnatövek sorjázanak, „vigyázzba” nyírt zöldsvénnnyel váltakozva. Mindez Péter keze nyoma.

• *Ha az ember kertészkedésre adja a fejét, az már valamiféle megállapodottságot jelez. A húszéves nem telekben gondolkodik, inkább jön-megy, bulizik, eszében sincs ásni, fát metszeni.*

– 35 évesen volt először ilyen gondolatom. Szerettem volna valamit, de mindenképpen víz mellett. A Balaton messze van, a Velencei-tó meg nekem nem jött be a szocreált idéző hangulatával. Délegyházával jól jártam, könnyű elérni, és mély, tiszta a bányatavak vize. Annak idején Hadházi Laci kollégám bátorított, hogy ne féljek megvenni a telket, mert minden perc, amit a kertben pihenéssel töltök el,

A humor nagydíját idén Aranyosi Péternek ítélte a szakma.

A friss Karinthgyűrés a stand-up műfajban jeleskedik, ahogy ő mondja, „sajátságos” humorista, így aztán sok titka nem maradhat.

Tudja róla a közönség, hogy borsodi fiú, szenvedélyes Diógyőr-szurkoló, hadtörténet- és Csillagok háborúja szakértő, derék családapa és nem utolsósorban lelkes kertész.

Kis tanyája a délegyházi tóparton várja, ahová az esti fellépések előtt szívesen leruccan délelőttként, kiszellőztetni a fejét.

az a színpadon visszaadja magát, és jobb leszek. Heti 2-3 délelőtt is lejövök, megerélni a kertben. Nagyon jó ez a csöndes matatás.

• *A Négybetűs szavak című önálló estében külön fejezetet kapott a kert, mint számmodra igazán fontos dolog.*

– Furcsa történet ez. Gyerekkoromban ki nem állhattam a kerti munkát. Nagypám tanult, magasan képzett kertész volt, pedig akkoriban ez nem volt általános. Nem is akárhol dolgozott, Horthy Miklós keresztapjának volt a számadó kertésze. Remekül éltek, jól keresett. A gróf úr főkertészeként sok érdekeset látott, mesélt is róla. Nekem tetszett például, hogy az almát cérnakesztyűben kellett szedni, külön kartondobozba, ami aztán ment az uradalomból exportra. A háború után nagypám Sajóbabonyba keveredett, ott volt kertész, majd '56 után már csak segédmunkás lehetett, meg éjjeliőr. Neki magának is hatalmas kertje volt. Úgy szoktam mondani, hogy Sajóbabonytól

Kazincbarcikáig, ameddig a szem ellát, neki kertje volt, és nagyon tudta művelni. Nem bírt magával, örület volt. Az én gyerekkori nyári szünetem azzal telt, hogy kimentem júniusban, és epret szedtem vele, meg málnát, ami tüskés, és össze-viszsa karmolt. Utáltam a földieperért hajlongani! Annyira utáltam, hogy amikor beköltöztünk Wekerlére, és megláttam a kis földparcellát, az első gondolatom az volt, hogy lebetonozom. Bennem volt még a gyerekkorom nyomora, hogy én ott izzadok és görnyedek az eperért, ami akkor szörnyű unalmas volt.

Málnacsata

• *Szerencsére mégse toroltad meg a gyerekkort a kis kerten.*

– Nem. Bár eleinte más se volt benne, csak fű. Aztán eltelt pár év, benépesítettem ezt is, és magam vettem hétvégi kertet. Nem a nagypám nyomására, de azt hiszem, ha néz engem a mennyekből, ak-

kor biztos mosolyog. Csak azt sajnálom, hogy nem figyeltem rá jobban. Bár érdekes módon sok mozdulata visszatér, amiről nem is tudtam, hogy tudom. Az öreg értett hozzá, hogyan kell a kertet nagyvonalúan művelni. Pontosan tudta, hová és mennyi energiát érdemes belecspáni, hogy az visszajöjjön, gazdaságosan mű-

ködjön. Ezzel szemben apám, az ő veje, aki közgazdász volt, szintén kertbolond, de inkább a japánkert megszállottja. Ő fésüli a fűvet. Mindent nagyon precízen akar csinálni, ahogy a gazdasági életben. Nem tudja nagyvonalúan kezelni, így túl sok energiát vesz el tőle a kertészkedés és kifárasztja.

• *És te melyik vonalat követed?*

– Nálam se a szakmaiság, se a precizitás nem mutatkozik. Én csak annyit szeretnék, hogy nézzen ki normálisan. Ha le van vágva a fű, a sövény egyenesre nyírva, és a fák nincsenek felszaradva a moniliától, akkor én már úgy érzem, hogy rendben van. Ezért pihenőkert. Nem zavar, ha a gyümölcsfán nincs gyümölcs, ha egészségesek, szépek a levelei, én már meg vagyok elégedve. Ennyi.

• *Semmi harc, semmi hősie, férfias küzdelem?*

– Ezt azért nem mondanám. Telepítettem málnát hihhetetlen munkával! Mert a málna, ami máshol kiirthatatlan, nálam nem akart megkapaszkodni semmi áron. Trágyát vettem, hordtam rá mindent. Négyeszer kellett újratelepíteni, négy éven keresztül birizgáltam. Aztán jött a nagy ötlet: a kerítés tövébe betonpadkát süllyesztettem, mögötte fölkapáltam, és oda ültettem. Most jó. Közben Wekerlén, az apámtól kapott öröktermő német málnatő legyőzhetetlen. Még halottak napján is ugyanúgy terem, mint nyáron: gyönyörű nagy málnaszem, csak épp semmilyen íze nincs. Szemben a magyar málnákkal, amik kis pöszlettek, de milyen édesek! Epret is ültettem ősszel, mennek szerte-szét az indái. Leszúrom a földbe, és az már a fia lesz. Na, ez már az enyém, tisztelettel – *nyomogatja Péter serényen az ágyásba a nyúlánk indákat.*

Parasztfitness

• *Ahogy nézem, a nagy almafa, és az öreg meggy mellett a fiatal barackfa is tudna mesélni.*

– Épp húzatom a kerítéshez, hogy az ágai ne föl az égbe nyurguljanak, hanem jobbra, balra nőjenek. Most tulajdonképpen „formafát” készíték. Ami nem biztos, hogy terem, de tuti olyan formájú lesz, amelyet szeretnék. Nem tudok okosat, lesz-e belőle valami. Kaptam anyukámtól három könyvet a metszés tudományáról, de lusta vagyok elolvasni.

• *Képeken látni szép kordonos fákat, párhuzamosra nevelt ágakkal, tele terméssel.*

– Azok speciális oltványok, az nekem túl bonyolult, meg drága. Így is, ha kiszámolod, kiskert-módszerek szerint nem éri meg se gyümölcsöt, se zöltséget termeszteni.

• *Konditerembe járni is sokba kerülne, így meg jó levegőn, csöndben mozoghat, ráadásul örülsz minden szál új hajtásnak.*

– Szoktam is mondani: ez a parasztfitness, hogy kicsit gereblyézek, ültetek, hajlongok. Igazság szerint nekem kell is, nézz a pocakomra! Nemcsak az agyagnak, a testemnek is kell.

• *Társasági életnek is teret adhat a kert, a tágas terasszal, sok lámpával, tűzrakóhellyel.*

– Összejár a rokonság, testvérek, unokatestvérek, gyerekek – az Aranyosi családban csupa fiú van. Nálunk csak a feleségek lányok. Úgyhogy jelentős focicsaták zajlanak. A sok kis szolár jelzőfény csak hangulatvilágítás, király, amikor este kijövek és pislákolnak. De komoly világítási rendszer van kiépítve, reflektorokkal, ha éjszakai focimeccset akarok rendezni.

• *Szoktál?*

– Nem. De minden eshetőségre felkészültünk. És itt mindig megy a sütés-főzés. Ez a kert lényege, ez a legjobb! Szalonnasütés a kölyköknek, az apukáknak meg bográcsgulyás és tárcsázás. Humorista barátok is lejárnak, *Dombóvári, Szupkay, Fábry* is volt már itt, és *Gabi bácsi*, „művésznévén” *Dörflinger Dodí*, akit a műsorokban annyit emlegetünk. Egy drága alföldi barátom készített nekem tárcsát, azon sütjük a húst. Ma este is azt fogjuk beizzítani. A fiúk mennyiségi fogyasztók, ezért veszek vödörös húst, előre bepácolva. Így egyszerűbb, nem kell előtte három nappal szöszörögni vele. A végén a hamut meg leszúrom a málna alá.

Nehéziúk ajándéka

De egyelőre a tüzet szítja Péter, a száraz lombot benzinnel, grillgyújtóval serkentve. Közben lelkesen magyarul:

– Imádom a tűzrakást, bármivel! Gyerekek, egy liter gázolajjal a történelmet át tudom írni!!!

• *Mindjárt a Csillagok háborújába röppenünk! Honnan ez a galaktikus hadi kíváncsiságod?*

– Kölyökkoromtól minden katonáskodás, fegyver, tank érdekel, megnézek, elolvasok bármit róla. A sci-fi is a mániám. De katona sose voltam. Szerintem sorozáson azt írnák rólam: H.E.T. Vagyis háború esetén túsznak alkalmas.

• *És a vízzel hogy állsz? Öt lépésnyire a tó, szeretsz benne fürdeni?*

– Sose mentem bele. Nem tudok úszni.

• *Ne bolondozz, ez komoly?*

– Próbálkoztam velem *Kiss Gergely* olimpiai bajnok is, hogy megtaníton, de az is kevéssé volt. Ha idáig nem tanultam meg, erre a kis időre már nem fogok – *nevet, és hozzászól:* – Épp azért jöttünk víz mellé, hogy a gyerekek megtanuljanak úszni, és ne idegeskedjek. Viszont a locsolókannával kiváló viszonyban vagyok, én vagyok az automata öntözőrendszer. Ha elutazunk,

akkor persze a szomszédok is besegítenek. Szeretem a virágokat, a színeket, de idén valahogy nem sokra mentek. Egyedül a *Vinca* bírja, a többi csak tengődik. Gyerekek, mutatok valamit – *hív a szerszámházikó mellett viritó csicsókabokorhoz.* – Nem tudom a hivatalos nevét, mi csak úgy hívjuk, a „nagyapapa sárga virága”. Az összes kertjében, amit csak művelt, elültette ezt a virágot. Úgyhogy én bárhová is mennék, kiásnám a tövet, és vinném. Most mindkét kertemben van, és jól érzi magát a nagyapapa sárga virága. Ez fontos. Régen nem szerettem, de már egyre jobban tetszenek az évelők. Jó érzés, hogy tavasszal újra ki fognak hajtani.

• *A kertek titka, hogy emlékeket képesek őrizni. Megható, vagy vidám történeteket.*

– A ház falán lóg két nagy kerámiafasz. A márianosztrai börtönben csinálták nekem a rabok. Súlyos sztori volt. *Hadházi-va* léptünk föl. Előtte feljött a kommandós, és azt mondta: „negyedórával később tessenek már kezdeni művész urak, mer’ tevékenységmegszüntetés van”. Az tudod mi? Összeverekedtek a rabok, hogy ki ül az első sorba. Mi tagadás, kicsit megdermedtünk ekkora sikertől.

Sándor Mária

KISS GERGELY FELVÉTELEI

LÉPÉSRŐL, LÉPÉSRE

A fejünk fölé omló, teltvirágú hegyi iszalag alatt lépünk be Mészáros Zoltán szárföldi kertjébe. A kapun túl varázslatos szín- és formavilág fogad, az apró részletek azonban csak azok számára tárulnak föl, akik végigsétálnak a zegzugos ösvényeken. A tulajdonosok megfontoltan, lépésről lépésre alakították ki mindent, újabb üres területek beültetésével.

A kapun belépve lélegzetelállító növény-szobor, süveg formájúra nyírt, majd' négy méter magas, különlegesen sűrű oregoni hamisciprus fogadja a látogatót. Ez volt az első növények egyike, amit *Mészáros Zoltán* ültetett. Kertjét éppen húsz éve, 1997-ben kezdte kialakítani felújított háza körül. A fiatalon nyugdíjba vonult tűzoltó minden napját itt tölti, a növények és a tó gondozása tavasztól őszi nap 3-4 órát vesz igénybe. Folyamatosan munkát ad az 1200 négyzetméteres terület, mindig van hol alakítani, metszeni, megújítani egy-egy részt. Munka közben pedig gyönyörködik a mindig változó látványban.

Kétnaponta tömlővel öntöz, kézzel gyomlál. Nem kapálja az ágyásokat, kézzel egyenként szedi ki a gyomokat, hogy az évelők elhullajtott magjából is új növény fejlődhessen. Így marad fenn és évről évre újra megjelenik valahol például a piros gyűszűvirág, vagy a bugás lángvirág, amelynek virágszíne merőben eltér a szülőjétől.

Az ágyások beültetésénél az a szempont vezette, hogy a növények teljesen befedjék a talajt, ne legyenek csupasz felületek. A szélekre alacsony évelőket, kaukázusi nefelejcsset, árvacsalánt, pénzlevelű lizinkát, gyapjas tisztessüvet ültetett. A növényeket hazai árudákban vásárolta, amerre járt az országban, mindig hozott magával valamit.

Az ágyásokat fokozatosan alakította ki, változatosságra, sokszínűsége törekedett. Egy-egy növény beültetése után mindig újabb ötlete támadt, amivel érdekesebbé tehetette azt a részletet. Így alakult ki a gyepes ösvényeken körbejárható zegzugos kert, figyelemre méltó szépen nyírt, smaragdzöld gyepfelülettel.

MÉSZÁROS ZOLTÁN ÉS PAP EDINA FELVÉTELEI

A meglévő növények egy részét, így például a kerti tó fölé magasodó két kőrist annak idején meghagyta, hogy árnyékolják a vízfelületet. Ma már túlnőtték, főként a rájuk futtatott hegyi iszalag megtartására szolgálnak, minden tavasszal alaposan visszavágja az ágait. Nem szívesen vág ki semmit, inkább csak alakítja a fákat, cserjéket. Sajnos gyakran jelennek meg a növényein különböző kártevők, legveszélyesebbnek a pajzstetűt és az atkát tartja. A legjobb védekezés a megelőzés, ezért rendszeresen permetez növényvédő szerrel, hogy megóvja a kertet a

nagyobb kártételtől. Nincs igazán kedvence, mindegyik növényét szívesen gondozza.

Mivel a lehető legtöbbféle növényből szeretett volna ültetni a kertjébe, ezért a túlzásfoltosság elkerülése érdekében az amúgy terebélyesre növő örökzöldeket, cserjéket rendszeresen formára nyírja. Így lettek a szárföldi kert meghatározó elemei az oszlop vagy obeliszk alakúra nyírt növények, köztük tarka levelű fagyal, vörös levelű borbolya, párnásra nyírt ezüstoffenyő, borókák, hibridciprusok.

www.kertnezoben.hu

A már-már gyűjteményes kertben többféle hortenzia, árnyékliliom, fás bazsarózsa, írisz, bugás lángvirág, sásliliom, varázsmogyoró, bangita, magnólia, több japánjuhar-fajta is megtalálható sok más ritkaság mellett. Az év bármely időszakában virágzik, vagy éppen a lombjával, alakjával díszít sok növény.

Ritkán ültetett fajok is találunk, így csüngő vörösfenyőt, és kék atlaszcédrust, tarka levelű emeleteságú somot, virágos somot, kínai csillagsomot, a hegyi juhar 'Brilliantissimum' változatát, a 'Barabits Requiem' hegyi mamutfenyőt, gömb párnányenyőt, vagy a 'Horstmann' borókát. Az árnyékos részeket még azáleákkal

szeretné beültetni, azok még hiányoznak a gyűjteményből.

Húsz éve kuriózumnak számított a kerti tó. Mészáros Zoltán kísérleti jelleggel, hagyományos fekete fóliával bélelt tavat alakított ki, amit nyolc évig tartott fenn. Az újat 11 évvel ezelőtt, az előző kerti tó tapasztalataiból okulva készítette. Állandó lakója, az arany jászkeszeg igen jól érzi magát, már kissé túl is szaporodott, több mint hetvenet számolt belőlük. A biológiai egyensúlyra is ügyel, ősszel, amikor elhalnak a tavi növények, tőből visszavágja őket, a lehulló leveleket rendszeresen eltávolítja a vízfelszínről. A tó körül japánkertet alakított ki, az idén tavasszal ültetett japán fe-

hér fenyőből idővel bonsait csinál majd.

A fákon többféle, saját készítésű madárodút látunk, a rigófélék, a kenderike, a zöldike, a tengelic, a rozsdafarkú és a cinke állandó lakók a kertben, a fák sűrűjében költ a balkáni gerle és az örvös galamb is. Az egyik ösvény végében takaros nyúlház is található.

Mészáros Zoltán idén májusban először fogadta a Kertnőzőben látogatóit. A Kertbarát Magazint lapozgatva figyelt föl a mozgalomra, és tavaly jelentkezett, hogy szívesen megmutatná másoknak is növénybirodalmát.

Pap Edina

A harmadik nemzedék

A jelenlegi házigazdák tehát a harmadik nemzedék, akik a kerten dolgoznak és üzemeltetik a családi vállalkozást. Az addig Londonban élő és dolgozó házaspár a birtokot

átvéve a költözés után azonnal nekilátott az átalakításoknak, ráadásul abszolút műkedvelőként, üzleti terv vagy hosszabb távú célok kitűzése nélkül. Az akkor még a kertészkedéshez sem értő új tulajdonosok előtt két lehetőség állt: a racionalizálás és az ágyások visszaszorítása, míg a természet át nem veszi a hatalmat és vadvirágos rétté nem alakulnak a nagy, nyitott, füves térségek, vagy pedig szakértő segítség igénybevételével átgondolt ültetés és folyamatos fejlesztés. Szerencsére ez utóbbi mellett döntöttek. Két év kellett ahhoz, hogy teljesen átlássák az előttük álló munkát. Kertészek segítségével elkezdték a maguk képére formálni a ház körüli lejtős terepen kialakított teraszos ágyásokat, megtartva az alaphangulatot, az elválasztó szerepet betöltő eredeti tiszafa- és magyalsövényeket, illetve a rengeteg rózsát. Ehhez adták még hozzá a nyári hónapokban

Ian és Susie Pasley-Tyler 1991-ben örökölte az angliai Northamptonól északra fekvő Coton Manort 10 angol holdas birtokkal, a 17. századi udvarház körül elterülő díszkerttel és 5 holdas erdővel. Ian családja az 1920-as években kezdte kialakítani a kertet, ami három kertész szakszerű munkájának eredményeképpen már akkoriban is heti három alkalommal volt nyitva a nagyközönségnek. Egy évben nyolcezer embert fogadtak, és kis kávéházat is üzemeltettek.

rendkívül látványos színösszeállítású, téma szerinti ágyásokat.

A kezdő kerttulajdonosok jellegzetes hibája – és ebben Pasley-Tylerék sem voltak kivételek –, hogy túl sűrű ültetéssel igyekeznek „instant” kertet varázsolni, holott egy idenyt kizárólag a talajjavításnak

szentelve hosszabb távon gyorsabb és látványosabb az eredmény, és a növények is egészségesebben fejlődnek. Az évtizedek alatt megszerzett tapasztalataik közül az egyik legfontosabb a talajjavítás jelentősége volt. A túl sűrűn ültetett és néhol kiöregedett növényanyag ritkítása mellett a szomszédos erdőből hozott le-

bomlott avarhoz és erdőtalajhoz kevert szerves trágyával, illetve apró szemű folyami kavicssal lazították a frissen feltört helyeken a nehéz, tömörödött talajt. A kerti hulladék égetése (Angliában erre jellemzően november elején, a Bonfire Nighton kerítenek sort) után visszamaradó, elfeketedett külső rész is értékes nyomelemeket

tartalmaz, de a keletkező hamut nem használják föl.

A kiültetések színösszeállítása a legemlékezetesebb a kertben. A 20. század első évtizedében oly divatos egyszínű kiültetéseket továbbgondolva Susie Pasley-Tyler két alapszínnel dolgozik, kék-fehérrrel a

pasztell ágyásoknál, és sárga-bordóval vagy lila-narancssal, ha markánsabb színösszeállításra van szükség a nagyobb színfoltokhoz, különösen az ötven-száz méterről is feltűnő látványosságot követelő ágyásoknál. Az elgondolások rendszerint nem a tervezőasztal mellett, hanem tematikus kerti séták során születnek.

A menet közben kialakult munkarend szerint a ház ura a kert vázát érintő változásokat felügyeli, és a kerthez szervesen kapcsolódó vállalkozások működtetésének kérdéseiben dönt, míg Susie az ültetési mintákért és a színek összehangolásáért felel. Mindez napi 3-4 órás elfoglaltság, amit kikapcsolódásnak tekintenek. A kert makulátlan, az ágyásokat heti rendszerességgel gyomlálják, és az elnyílt évelők visszavágása is állandó program a négy fenntartó segítővel.

Az évek során egyre nagyobb gyakorlatot szerző tulajdonosok kísérletező kedvét dicsérendő, nem csupán új, tematikus részekkel bővült a kert, hanem közben egész állatseregletet is maguk köré gyűjtöttek. A szabadon kószáló flamingócsoport mellett díszkacsák, törpetyúk, papagájok és egy új-zélandi törpeidőszócsalád emlékeztet a hajdani, az 1800-as években működő farmra, ám sehol sincs kalitka, röpde vagy ketrec.

Az udvarház közvetlen környezetében található régi rózsakertre néz a tematikus foglalkozásoknak helyet adó melléképület is. Ez volt a legrégebben kialakított kerti részlet, ám a 20-as évektől fokozatosan kimerültek a rózsákkal beültetett ágyások, egyre több rózsátó pusztult ki évről évre,

1

A SZERZŐ FELVÉTELEI

2 3

1 Az udvarház közvetlen környezetében található a régi rózsakert. A hagyományos formákat követő ágyások klasszikus cottage gardent idéző növényanyaga jórészt szárazságtűrő évelőkből áll, macskamenta (*Nepeta x faassenii*), varjúháj (*Sedum 'Bertram Anderson'*) és zsálya (*Salvia*), a hátsó ágyásokban pedig nagy harangvirág (*Campanula lactiflora*), királyliliom (*Lilium regale*) és sudárszálya (*Perovskia*) nyílik. A teraszon elszórvá látható cserepekbe futómuskátli és szerelemvirág (*Agapanthus*) került. A rendszeres csapadéknek köszönhetően a terrakotta edényekben és a kaspókban levő növényeket elegendő heti két-három alkalommal megöntözni

2 A szelíden lejtő telken átfolyó természetes vízer táplálja a központi pázsit és az erdősáv határára ásott formális tavat. Az árnyékkertbe vezető út elejéről jól látszik a kert teraszos elrendezése, háttérként az egyik legrégebbi ágyássor szolgál, a tó túloldalán csüngő díszcsereesznye ad árnyékot a padon ülőknek

3 Az alacsony évelőkkel lazán tűzdelt, hosszan elnyúló, szigetszerű ágyások a kék-narancssárga kontrasztjára épülnek. Az ágyás előterében vízelvezető mini-árkot létesítettek, ami a felső ágyás teljes szélességében végigfut. A nagyobb fenntartási igényű ágyásokban hamuvirág (*Ligularia 'Britt-Marie Crawford'*), palástfű (*Alchemilla mollis*), öles napraforgó (*Helianthus salicifolius*), zsálya (*Salvia*), óriás verbéna (*Verbena bonariensis*), árnyékliliomok (*Hosta*) és napfényvirág (*Helenium*) virít. Drótkerítés választja el a kertet a vadvirágos réttől és a környéken legelő állatoktól, illetve tartja a birtokon belül a szabadon kószáló flamingókat

1

2

3

így meglehetősen vonakodva bár, de 2005-ben a teljes növénycseré mellett döntöttek a tulajdonosok. A 160 fő rózsza kiszedése és a teljes talajcseré után az évelők még néhány évig ott maradnak, mielőtt a háziak távlati tervei szerint a rózsák újra birtokba vehetik a területet.

A látogatási idény az áprilisi jácint- és kékcsevegő-szőnyeggel indul. Az *English bluebell*, azaz a *Hyacinthoides non-scripta* virágai olyankor szinte szőnyegszerűen borítják Anglia erdeit. Az általában hűvös és csapadékos időszaknak hála a látványosság majd egy hónapig is eltart, olyankor

ezrek zarándokolnak el a legközelebbi erdőbe kékcsevegő-túrára, így Coton Manor néhány holdas kis erdejébe is. Májusban a ház közvetlen környezete a legszínesebb. A hátsó homlokzatok a lilakácnak köszönhetően virágfelhőben pompáznak, amit cserepekbe ültetett óriás díszhagymák (*Allium giganteum*) gömbjei egészítenek ki. Tavasz közepe a család első nemzedéke által létesített sziklakert főszereplője, a nyárelő az árnyékkert-vízkeret meglátogatására a legkedvezőbb időpont, míg nyár derekán a nagy füves térség elszórt ágyásai a legszínesebb látnivalók. A nyár vége – ősz eleje a téma szerinti ágyások-

4

Coton Manor Garden

Guilsborough, Northamptonshire,
Nyitvatartás: áprilistől
szeptember végéig 12.00-tól 17.30-ig
Belépő: 7 £ felnőtteknek,
6,50 £ diákoknak/nyugdíjasoknak,
2,50 £ gyerekeknek
<http://www.cotonmanor.co.uk/>

1 A nyári ágyás és a vörös ágyás találkozására júliustól szeptember elejéig mutatja a legszebb arcát. Balra díszdohány (*Nicotiana*, *Salvia* 'Red Velvet'), dália (*Dahlia* 'Bishop of Llandaff'), ördög szem (*Scabiosa*), fáklilyallium (*Kniphofia* 'Percy's Pride') és kutyatej (*Euphorbia wallichii*). Jobbra az előtérben tűzeső (*Heuchera*), varjúháj (*Sedum*), dália, bíbor kasvirág (*Echinacea purpurea*) és lila virágú Asterek

2 A klasszikus hosszú szegélyágy (long border) egyik legszebb példája az örökzöld sövény védelmébe ültetett évelők és hagymások összjátéka, ahol egy-egy félcsere adja lombtalan állapotban az ágyás alapszerkezetét. Balról jobbra madármályva (*Lavatera* 'Barnsley'), izsópfű (*Agastache* 'Liquorice Blue'), díszdohány (*Nicotiana sylvestris*), szerelemvirág (*Agapanthus*), szellőrózsza (*Anemone nemorosa*), bugatölcsér (*Penstemon barbatus*), aszter (*Aster* 'Mönch') és varjúháj (*Sedum*). Az ágyás jobb oldalán az alacsony sziklakerti kiültetés miatt teljes a rálátás az egy szinttel lejjebb lévő nagy tóra. Az előtérben nagyobb virágtartókban muskátlik és *Helichrysum petiolare*

3 A hátsó kertbe vezető lépcső körül sokkal oldottabb ágyásokat láthatunk örökzöld keserűfűvel (*Persicaria affinis*), Lobeliával, kutyatejjel (*Euphorbia*) és díszdohánnyal (*Nicotiana alata* 'Lime Green'). A gondosan nyírt örökzöld tömb belsejében kerti pad és asztal rejtőzik, onnan a félkörívesre nyírt nyíláson át remek kilátás nyílik a jellegzetes, zölden hullámzó angol dombságra

4 A flamingók állandó, mozgó „dekorációként” szolgálnak a nagy, nyitott gyepes kertszakaszokon. A vegyes nyári ágyások mellett elhelyezett padokon ülve a környező tájban is gyönyörködhetünk

5 A kert bejárata közvetlenül a ház oldalából nyílik. A néhány fokkal melegebb mikroklímát teremtő yorkshire-i homokkő természetes kőburkolatnak köszönhetően, illetve a szél ellen védő délnyugati és délkeleti tájolású házfalak előtt jól érzik magukat a melegkedvelő évelők. A házfalakra futtatott két ósrégi lilaakác (*Wisteria*) és az egyik szegletben vöröslő díszszőlő (*Vitis vinifera* 'Purpurea') masszív növényhátteret ad a szín- és formakavalkádhoz. Júniusban a dézsában nevelt tulipánokat felváltják a fűtött üvegházakban átteleltetett és előnevelt muskátlik, a *Heliotropium*, az *Osteospermum*, a lilliomok és az ágyásba is bőven jutó *Agapanthusok*. Cserjés margaréták (*Argyranthemum frutescens*) kerültek melléjük

5

ban az Asterek ideje, azok zárják az idényt. A gondosan összeválogatott, ám őszre lecsengő színkavalkád miatt a vidéki Anglia egyik legváltozatosabb látványt kínáló kertjében október elején már vége a szezonnak. Közvetlenül a zárás után minden évben megkezdődnek a nagyobb kertfenntartási, valamint a jövő évet megalapozó létfonosságú előkészítő munkák, mint a metszés, az évelők visszavágása, a talajjavítás és a következő idény ágyásainak kialakítása.

A Coton Manor Garden minden évben hat hónapon át látogatható, hétvégeként pedig fél-egynapos gyakorlati kurzusokat szerveznek a tanulni vágyók számára, gyakran neves vendégelőadókkal. A témák között kosárfonás, metszés, növényzaporítás, cserepes növények nevelése, kerttervezés és szezonális kiültetések tervezése szerepel. A kertészetben szinte minden, a kertben megcsodálható évelő kapható, az udvarház melletti gazdasági épületegyüttes átalakításával létrejött kávézó-étteremmel pedig egész napos kikapcsolódásra is alkalmas a hely. Az időjárástól függően egy évben 30-35 ezer (!) látogatót is számlálnak. A kert a tulajdonosok számára teljes állású munkahely, aminek a fenntartását és fejlesztését is a bevételekből fedezik.

F. Gergely Ágnes

A világ legnagyobb rózsagyűjteménye

A rózsapark hosszú múltra tekinthet vissza: létrehozását *Peter Lambert*, a híres német rózsanevelő javasolta 1897-ben. Az ötlet megvalósítását nagyban segítette, hogy Sangerhausen városa ingyen felajánlotta a gyűjtemény számára a városi park területét.

Albert Hoffmann amatőr rózsakertész adományozta az első rózsatöveket: gyűjteményével, 1100 rózsafajtaival alapították meg a Rosariumot, mely 1903-ban nyílt meg a nagyközönség számára akkor még csak 1,5 hektár területen. A rózsakert alapításának elsődleges célja a veszélyeztetett, eltűnőben lévő rózsafajták megőrzése, fenntartása volt. Májig is ez a központi feladata: a világszerte elismert német rózsagénbankként szolgálja a rózsakutatás és -nemesítés tudósait, szakembereit, illetve a rózsabarátokat.

Az alapítást követően gyorsan fejlődött a növényállomány, 1939-ben már 12,5 hektáron 5000 rózsafajta virágzott a Rosariumban. A második világháború azonban megtörte a fejlődést: 1947-ben a fiatal növényeket és a teljes rózsakönyvtárat a Szovjetunióba vitték háborús jóvátétel címen. A következő évtizedekben igyekeztek pótolni a veszteségeket. Új épületek-

A Magyar Rózsatársaság tagjainak kis csoportja a Lipcse közelében található Sangerhausenbe, az Europa-Rosariumba, a világ legnagyobb rózsagyűjteményébe látogatott.

kel, szabadtéri színházzal, kiállítóteremmel bővült a Rosarium. 1993-ban nemzetközileg is elismerve a világhírű és egyedülálló rózsagyűjteményt, Europa-Rosarium címmel tüntették ki a rózsaparkot.

2003-ban, a Rosarium alapításának 100. évfordulóján méltó ajándékokkal bővült a park: új főbejárat, új étterem, rózsauzlet és körülöttük új kertrészek épültek.

A Rosarium mai állapotában 13 hektáron különböző korokból és országokból, több mint 8600 természetű rózsafajtól és -fajtától származó 80 ezer rózsatövel nyújt lenyűgöző látványt a látogatóknak. Szavakkal leírhatatlan a szín-, forma- és illatélő, ami a parkban sétálva tapasztalható. A növények festői környezetben, szabadtérben kiállított élő műalkotásként va-

rázsolják el a szemlélődőt. Emellett a Rosarium még sokrétű feladatot szolgál. Élő enciklopédiaként szemléletesen mutatja be a rózsák fejlődéstörténetét a vadrózsáktól a mai modern rózsákig. A történelmi rózsafajták és vadrózsák 1350 változatot számláló gyűjteménye elismerten a legteljesebb a világon. Nagyon sok közülük már csak ott található meg, e fajták megőrzése elsődleges feladat. Célkitűzésük, hogy a meghatározott eredetű vadrózsák, történelmi rózsák és modern európai rózsák gyűjteménye teljes körű legyen náluk. Az újonnan elismert fajták forgalomba kerülésével ma is folytatódnak a telepítések.

A rózsatöveket a rózsák eredete vagy fejlődési tulajdonságai alapján mintegy 50 rózsaosztályba csoportosítva ültették ki. Az egyes osztályokat jól látható táblák mutatják be. A gyűjtemény főszereplői a polyantha rózsák, a többször virágzó, a Noisette-rózsák és a ramblerek. Kúszórózsagyűjteményük is egyedülálló. Temérdek rózsapiramis, különböző kialakítású oszlopok, boltívek szolgálnak támasztékkul a 850 futórózsafajta bemutatásához. Különlegességek is helyet kaptak az ágyásokban: láthatunk például zöld és fekete rózsát, illetve perzsa hibridet.

A Magyar Rózsatársasággal együttműködve indítottuk el rózsákról szóló sorozatunkat, amelynek most a tizenötödik részét adjuk közre. Az önszerveződő civil társaság hét éve tevékenykedik aktívan. Kezdő és gyakorló rózsabarátokat fogad tagjai sorába, az igényesebb nemzeti kertkultúra fejlődését ösztönzi.

magyarroszatarsasag.blogspot.com

A Rosarium külön kertrészben mutatja be az ADR minősítésű fajtákat. Az elismerten a világ legszigorúbb rózsaminősítési rendszere azt szavatolja, hogy a címet birtokló fajta a legkitűnőbb tulajdonságokkal rendelkezik. Az ADR-rózsavizsgálatot Németországban 11 helyszínen egyidejűleg végzik, az egyik teszthelyszín Sangerhausenben van.

Túlnyomóan csak rózsákat telepítenek az ágyásokba, fejlődésük, méreteik alapján csoportosítva, lenyűgöző sokszínűséggel összeültetve. Vannak kísérőnövényekkel gazdagított ágyások is, ahol egynyári és évelő virágok szerényebb háttére emeli ki a rózsák elbűvölő szépségét. Mindegyik ágyásnál szembeűnő a talaj tisztasága, a növények gondozottsága, egészséges megjelenése.

Az Europa Rosarium arborétumként is jelentős, 320 taxonból álló fa- és cserjeálló-

mánya – melyben sok dendrológiai ritkaságot is találhatunk a világ különböző tájairól – természetes, parkszerű környezetet teremt a rózsák bemutatásához. Némelyik faóriás már az alapítás kezdete óta, több mint 100 éve díszíti a parkot.

A gyűjtemény területe a növényeken kívül számos látványelemet is tartalmaz. A főbejáratától induló rózsaaillé egy szökőkúthoz vezet, a parkban sétálva gyakran találunk szobrokkal, emléktáblákkal, épített pavilonokban pihenhetünk, vízinövényekkel benépesített tavak mellett vezetnek az ösvények. Az egyik árnyas tisztáson csergő madarakkal teli tágas volier állított meg bennünket. Mesterien helyezték el a padokat: festői panorámában van részük az ott pihenőknek. A gyermekek szórakozásáról játszóter gondoskodik.

Az Europa-Rosarium a kultúra és a művészetek számára is kínál teret. A koncertter

A SZERZŐ: HERNÁDI OTTÓ ÉS JUHÁSZ JÚLIA FELVÉTELEI

és a fedhető szabadtéri rózsaaaréna számos rendezvénynek – pl. operaelőadásnak, színdarabnak – ad otthont.

Egy teljes napot bolyongtunk a lenyűgöző rózsaaédenkertben. A nap végén, amikor már elteltünk a rózsaaengerrel, és azt hittük, hogy nem lehet tovább fokozni az érzelmeinkre ható pazar élményeket, még mindig ért meglepetés: az egyik utolsó, a kijárat felé vezető út melletti kertrész, az illatkert bódító illatfelhője készítetett megállásra. A legemlékezetesebb mégis talán az oszlopkert volt. A vendéglátóegység terasza mellett impozáns magasságú fém oszloptámaszokon mutatják be a modern futórózsákat. Az ott látott virággazdagság felülmúlhatatlan.

A rózsaaerkertbe június közepétől július közepéig érdemes ellátogatni, olyankor a szó szoros értelmében rózsaaengerrel változik a teljes területe.

Varga Ágnes

VÁROSI OÁZISOK

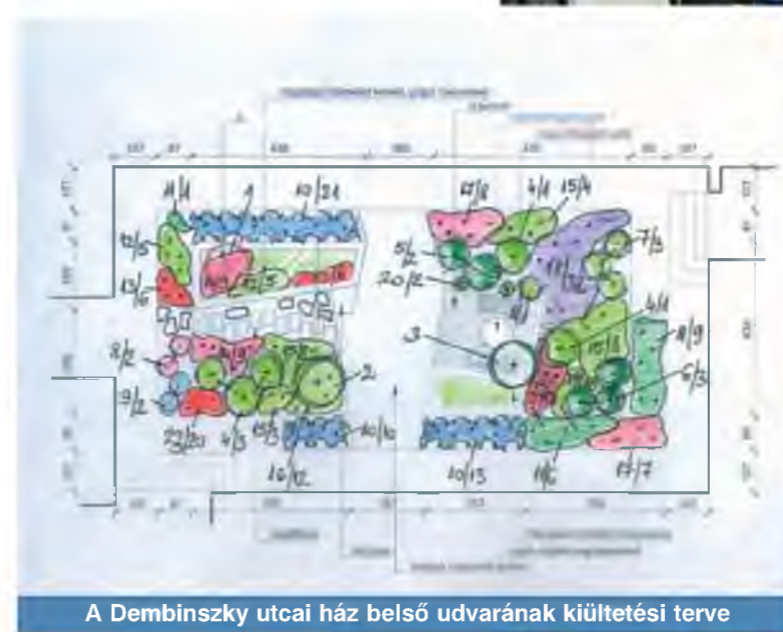
Budapest belvárosában a többszintes, többségükben száz évnél is idősebb társasházak zárt kapui mögött gyönyörű belső udvarok rejtőznek. Az udvarok egy részében sosem volt kert, vagy ha mégis, akkor az idők során leburkolták. Másik részükben a lakók közül néhányan még ápolják a kertörökséget, gondozzák az évtizedekkel ezelőtt kialakított zöldfelületet, sőt, nyáron a lakásokból is kikerülnek oda a szobanövények. A többségük megérett az újragondolásra. Ahogy kialakulnak az új kertek, úgy alakulnak ki vagy erősödnek a lakóközösségek is. Közülük mutatunk be néhányat.

A körfolyosós házakkal körülvett belső udvarok rendszerint árnyékosak, csupán néhány órára süt be a nap. Ezért a kertek felújításakor fontos szempont, hogy csak olyan növények kerüljenek oda, amelyek jól viselik a rosszul megvilágított, nyirkos helyeket.

Több pályázat is segíti a lakóházak belső tereinek zöldítését, egyik fontos céljuk, hogy a kertek kialakítása, tervezése során aktív közösség kovacsolódjon össze. Vannak lakóközösségek, amelyek maguk újítják fel udvarukat, mások szakemberek segítségét kérik. A végeredmény a lényeg: olyan kert készüljön el, ami megnyugtat, hangsúlyozza az épület szépségét, ahol a gyerekek láthatják, ahogy a kis növények naggyá fejlődnek és a bimbók virággá változnak. Fontos a gondoskodás megtapasztalása is: a gyerekek a szülőikkel együtt vegyenek részt a növények gondozásában. A természet csöpp-

Oázis a betonrongteleghen

A Dembinszky utcai ház belső udvarának kiültetési terve

nyi szigetei visszavezethetik a lakókat a nyugalom, az együtt töltött beszélgetések és közös hétközi sütések örömpillanataihoz.

A 6. kerületi Dembinszky utca egyik bérházában a lakók közös munkájának eredményeként szépült meg a belső kert. Ott már volt korábban kertecske, de az nem adott lehetőséget közös beszélgetések, programok szervezésére. A régi burkolat egy részét feltörték, új kerti pad, asztal került a növények közé, a meglévő virágládák is megújultak, új helyre kerültek. Az új kert átadása örömmel volt: az egyik lakó zenekarának koncertje nyitotta meg a társasház zöld közösségi terét. A zöldövezet azóta is mindenki örömeire szépül, a lakóközösség pedig rendszeresen használja, gondozza. A kert kiemelt ágyásaiban a dísznövények, cserjék, fák, évelők mellett eredetileg zöldes ágyás is helyet kapott, de a rossz fényviszonyok miatt nem vált be. Jól érzi viszont magát a tarka japán babérsom (*Aucuba japonica 'Variegata'*), a babérmeggy (*Prunus laurocerasus*-fajták), a cserjés hortenzia (*Hydrangea arborescens 'Annabelle'*), a vadszőlő (*Parthenocissus quinquefolia*), a fehér árnyékliliom (*Hosta plantaginea*), a tollbuga (*Astilbe x arendsii*-fajták), a szívvirág (*Dicentra spectabilis*), a gyöngyikés gyepliliom (*Liriope muscari*), a turbántok (*Tiarella cordifolia*), a japán kövérke (*Pachysandra terminalis*) és természetesen a páfrányfajták. A lombos fák közül nem maradt meg a tarkalombú zöldjuhar (*Acer negundo 'Variegatum'*) és a törpe zselnyicemeggy (*Prunus padus 'Nana'*), de díszlenek a csüngő ágú eperfa (*Morus alba 'Pendula'*), a Mecsek gömbkőrös (*Fraxinus omis 'Mecsek'*) és a vérszilva (*Prunus cerasifera 'Nigra'*).

A Dembinszky utca egyik bérházában a lakók közös munkájának eredményeként szépült meg a belső kert

A Váci út egyik, az 1920-as években épült házának lakói is kertre vágytak. A századfordulós pesti bérházak udvarára jellemző töredezett, néhol csúszós burkolat és egy szőnyegporoló állvány helyett szebbet szerettek volna. A kertészek – a lakókkal szorosan együttműködve – feltörték a régi betont, és az udvar egyhangúságát kiemelt ágyásokkal oldották. A növényekkel színek is kerültek a falak közé. Kevés a közvetlen fény, az udvarba bekerülő csapadék nehezen párolog el, ezért nem lehetett gypet telepíteni. Olyan növényeket ültettek a kiemelt ágyásokba, amik elviselik a félárnyékos helyet és a nyirkos viszonyokat. Szinte minden társasházban gond a kukák takarása: magasra növő tiszafa (*Taxus baccata*) és babérmeggy (*Prunus laurocerasus*) került eléjük. A kert növényei között megtaláljuk a törpeloncót (*Lonicera nitida*), a tarka japán babérsomot (*Aucuba japonica 'Variegata'*), a magyalt (*Ilex aquifolium*), a kerti mahóniát

Olyan növényeket ültettek, amik elviselik a félárnyékos helyet és a nyirkos viszonyokat

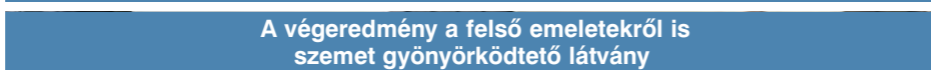
(*Mahonia aquifolium*), a borostyánt (*Hedera helix*), a hunyort (*Helleborus*), a tűzesőt (*Heuchera*), az árnyliliomot (*Hosta*), a gólyarrot (*Geranium*). Az üdítő látványnak köszönhetően javult az emberek közérzete. Jó a felső emeletekről lenézni, vagy a földszinten elsétálni a növények mellett, amik természetesen számítanak a lakóközösség folyamatos gondoskodására. A kert az ingatlan értékét is növelte, elkészülte után a társasház valamennyi eladásra kínált lakása rövid időn belül új tulajdonosra talált.

Megyesi Éva

Ha Ön is tud hasonló kezdeményezésről, küldjön róla képet szerkesztőségünknek!

A Váci úti ház belső udvara az átalakítás előtt

A végeredmény a felső emeletekről is szemet gyönyörködtető látvány

Így könnyebben megy a munka

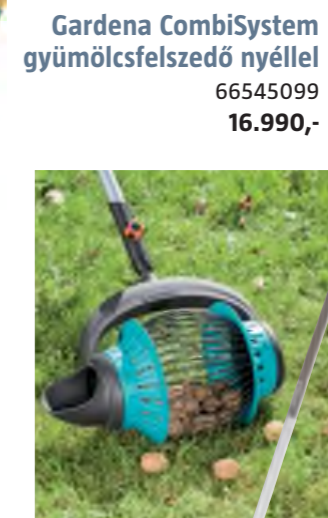
Gyermek lombseprű
60129954
1.990,-

Gardol kerti kesztyű
többféle méretben
20761785
2.490,-

Gardena CombiSystem
gyümölcsfelszedő nyéllel
66545099
16.990,-

Fiskars Inspiration
ültetőkanál,
kétféle színben
66414311, 66414320
1.490,-

Gardol POP-UP
lombgyűjtő zsák
16120331
1.999,-

Mécesstartó tök
66438366
1.790,-

Leszúrható gomba
3 db / csomag,
különböző színekben
66553630
1.350,-
(1 db = 450,-)

Garden CombiSystem
lombseprű nyéllel
60193977
7.390,-

Téliestítő növénytakaró
1,6 x 5 m
66317553
1.490,- (1 m² = 186,25)

Sün gombával
3-féle
66553436
690,-

Termesszünk homoktövist!

A homoktövis (*Hippophaë rhamnoides*) bogyóinak gyógyhatásait már az ókorban fölismerték. Az ókori görögök a leveleit és a fiatal hajtásait adták a lovaknak, amitől a szőrük egészséges és szép fényű lett. Innen ered a növény tudományos elnevezése: hippos = ló, phaos = fény, ragyogás. Tibetben már az időszámításunk előtti 11. században írásos művekben említik, a kínai császárok gyógyításakor is használták. Hippokratész is említést tett róla, gymbetegségek gyógyítására használta.

Európában és Ázsiában többfelé megtalálható, hazánkban is előfordulnak vad ál-

A homoktövis az utóbbi néhány évben nagy népszerűsége telt szert: kimagasló C-vitamin-tartalma miatt betegségmegelőző és bizonyos betegségeket gyógyító gyümölcsként tartják számon. Gyümölcsleveik, lekvárok, szörpök alapanyaga, de fanyar, kesernyés íze miatt rendszerint nem önmagában, hanem más gyümölcsökkel társítják.

lományai. Az ezüsfafélék családjának tagja, levelei és termései is sokban hasonlítanak a jól ismert ezüsfafához. 1,5-4 méter magas, tövises, gyökérsarjakkal terjeszkedő cserje. A levelei szórt állásúak, 5-8 centiméter hosszúak, lándzsa alakúak, ezüstösek, a fonákuk pikkelyszerű szőrökkel sűrűn fedett. Kétféle növény, a porzós és a termős virágok külön egyedeken fejlődnek, a lombfakadás előtt, március végén, április elején nyílnak. A termős virágok tömött fűrtben, a porzósok rövid füzérekben állnak a vesszők végén. Szélbeporzásúak, de a termős virágokat a rovarok is szívesen látogatják. Csonthéjas termése változatos alakú, színű és mére-

tű: lehet megnyúlt, hengeres, illetve gömbölyded is, a színe a sárgától a narancsvörösre terjed. A legkorábbi fajták július közepétől, a késeiéek szeptember közepéig érnek.

A laza, homokos, kissé savanyú kémhatású, mészmentes, nedvességben bővelkedő, tápanyagban gazdag, levegős talajokat szereti. Ne ültessük bel- és pangóvízes területre, mert az a csemeték pusztulását okozhatja. Ugyanakkor rosszul tűri a szárazságot, a rendszeres öntözést különö-

VITAMINBOMBA

Az európai orvoslás csak nemrégiben fedezte föl a homoktövist. C-vitamin-tartalma a citroménak a tízszerese. A-, B1-, B2-, B6-, B8-, B9-, K-, P- és E-vitamint tartalmaz, ez utóbbi több, mint ami a kukoricában vagy a szójababban mérhető. Omega-3, omega-6, omega-9, omega-7 zsírsavakban és a szitoszterin nevű koleszterincsökkentő anyagban gazdag olaját sebek, fekélyek kezelésére használják. Szövetregeneráló, gyulladáscsökkentő hatását klinikai kísérletek is bizonyították. Roboráló, immunerősítő tulajdonsága miatt az úrhajósok étrendjében is szerepel. Télen-nyáron ajánlatos fogyasztani: nyáron a bőrvédő hatása miatt – véd az erős UV-sugárzás károsító hatásaitól –, télen pedig mindennapos fogyasztása segít a megbetegedések megelőzésében, és vitaminokkal látja el a szervezetet.

sen az ültetést követő két évben igényli. Házikertben elegendő 3 × 2 méteres sor- és tőtávolságot tartani. A 40 × 40 × 40 centiméteres ültetőgödör aljára tegyünk 3-4 kilogramm marhatrágyát, arra szórjunk egy-egy evőkanálnyi szuperfoszfátot és kálium-szulfátot. Képezzünk a tövek körül tányért az öntözéshez, és legalább 30 centiméter mélységig áztassuk át vízzel a talajt.

Hidegtűrő növény, Szibériában a mínusz 40 fokos telek sem ártanak neki, korán nyíló virágai mínusz 12 C-fokon sem károsodnak. Kezdeti növekedése lassú, a harmadik évtől számíthatunk élénk hajtásnövekedésre és a terméshozam emelkedé-

sére. Egy kifejlett, jól táplált fa 15-20 kilogramm gyümölcsöt terem. Magról is szaporítható, de a porzós és a termős magoncok csak a harmadik évtől választhatók szét a rügyeik alakja alapján. A magoncok terméshozama, gyümölcsmérete lényegesen elmarad a fajtákétól, érdemesebb inkább fajtáit vásárolni csemeteként. Nem szereti az átültetést, szabadgyökerű cserje helyett inkább konténereset vásároljunk. Házikertben egy porzós fajta mellé 3-5 termőset ültethetünk az uralkodó szélirány figyelembevételével.

A gyökeres csemeték rendszerint 2-3 vesszővel rendelkeznek. Ha törzses fát akarunk nevelni, csupán a legerősebbet hagyjuk meg, és képezzünk 80-90 centiméter magas törzset. A termés szempontjából a bokor legértékesebb részei az előző évi vesszők, mert azokon található a termő-, illetve a pollenadó rügyek. Akkor van egyensúlyban a növényünk, ha az éves hajtások hossza legalább 25-30 centiméter. Ha a gallyak végén szinte csokrosan alig 10 centiméteres vesszőket látunk, az az előregedés jele. Olyankor érdemes megkritikálni a termőfelületet.

A bogyókat éretten, de még keményen szedjük. Készüljünk fel, kényelmetlen és meglehetősen szaporítatlan munka, érdemes kesztyűben végezni. A túlérett bogyók veszítenek a C-vitamin-tartalmukból, viszont edesebbek. A késői érésű fajtáknak (pl. *Leicora*, *Ascola*) magasabb a C-vitamin tartalmuk.

Sajnos a homoktövist is vannak károsítói. Gyakori a fuzáriumos és a verticilliumos tőpusztulás. Ne ültessük mély fekvésű területre, ezzel védekezhetünk kissé ellenük, az ültetés előtt pedig érdemes hasznos gombákat tartalmazó biológiai készítménnyel (pl. Trifender) kezelni a talajt. A kártevők közül a zöld levéltetvek, a takácsatkák és a kis faragó lepke megjelenésére számíthatunk.

Algeier Wendy

KERÉNYI-NAGY VIKTÓR FELVÉTELE

Történelmi és különleges GYÜMÖLCSFÁK történelmi környezetben

Jó érzéssel gondolunk vissza a nagyszüleink kertjében szedett gyümölcsök zamatos ízvilágára.

Nosztalgia-, vagy történelmi fajtáknak hívjuk azokat a gyümölcsöket, amelyek kiszorultak az üzemi termesztésből, és már csak a házikertekben találhatók meg.

Napjainkban kezd igény mutatkozni a több száz éves fajták iránt, ezért a tavalyi év sikerén felbuzdulva idén ősszel még szélesebb választékkal várja kedves vásárlóit a gödöllői Pálmaház Kertészet. A nosztalgiafajták mellett egyéb különleges gyümölcsfajták is elérhetők október közepétől a Pálmaház kínálatában.

Egyes gyümölcsfajták az ellenállóságukkal hívják ki a kerttulajdonosok szimpátiáját, mert sokan nem szeretnek permetezni. Ilyen például az Erdélyből származó, több száz éves Batul alma, kemény húsu, édes-savas, bőtermő fajta. Szintén Erdélyből származó ősrégi magyar almafajta a Fekete tányéralma. Akár márciusig is tárolható édes-savas ízű, roppanó húsu, fűszeresen illatos gyümölcse. A Besztercei szilvát mindenki ismeri, és ugyan fogékony a hímlovírásra (sarka), de kiváló íze és magas beltartalmi értéke miatt ma is az egyik legkeresettebb fajta a kertészeti árudákban a szabadgyökerű gyümölcsfák szezonja alatt. A különleges szilvafajták közül az Elenát a magas cukortartalma miatt érdemes kiemelni (kiváló pálinka-alapanyag), míg az Empress szilva imponáló méretével hívja fel magára a figyelmet. A cseresznyefajták közül a Regina lesz a sláger, nagyon kései, hatalmas szemű prémiumkategóriás fajta, így méltán pályázik a cseresznyék királynője címre. A többi különleges gyümölcsfa mellett ez is október utolsó dekádjától lesz elérhető a gödöllői Pálmaház Kertészetben (2100 Gödöllő, Martinovics Ignác u. 2/a).

Jó érzés, hogy a jövő nemzedéke, az unokáink az általunk ültetett nosztalgia-gyümölcsfajtát fogják szüretelni, és úgy emlékeznek ránk, mint most mi a nagyszüleinkre.

A Pálmaház Kertészet klasszikus mintakertje
FOTÓ: TÓTH EDIT

Látogassanak el a Pálmaházba, a gödöllői királyi kertészetbe!

Cím: 2100 Gödöllő,
Martinovics Ignác u. 2/a.

Nyitvatartás:

hétfő–szombat 8–18.00,
vasárnap 9–16.00

Telefon: (+36)-(20)-415-0063

E-mail: info@palmahazkerteszet.hu

www.palmahazkerteszet.hu

www.facebook.com/palmahazkerteszet

PÁLMAHÁZ
KERTÉSZET ÉS HERBÁRIUM

Cseresznyefák őszi lombban

FORRÁS: PIXABAY.COM

Aranyló fények

IDŐSZERŰ

A lombok őszi színeit fölerősíti a lemenő nap aranyló fénye. A sugarak alkonyatkor különös sárgás fényt küldenek a tájra.

Még világos az este, a növények is csendes visszahúzódásra készülnek, az idő még kellemes ahhoz, hogy nyugodt órákat töltsünk a szabadban.

A hasznos teendők elvégzése után hagyjunk időt arra, hogy pillantásunk elidőzzön az aransárga levéltincseken, a napok múlásával egyre pompásabb színekben fürdő kerten.

BERREGŐ HÓNAPOK

A növényvilág jelzi a hajnali hűvösséget, fölléphet a leveleket szürkés-sé változtató, a virágokat megbarnító lisztharmat. A gondos tisztogatás ellenére a virágbimbókból már csak szerényebb méretű és mennyiségű virág csalogatható elő. A „berregőnek” is nevezett őszi hónapok – szeptember, október, november – frissebb éjszakai zamatosra érlelik a naspolyabokor terméseit. A

dértől megcsipett gyümölcsök a legfinomabbak, jóllehet a naspolya utóérő termései keményen is leszedhetők, a tárolás alatt tovább érnek.

A FAGYOKIG

A tartósabb lehülések érkezése esetén nem halogatható tovább a növények védett helyen való elhelyezése, téliesítenünk kell a mediterrán növényeinket. Ahol a kert talajába kiültetve töltötték a nyarat, ott ki kell ásni és a földlabdával együtt becserezni a töveket. Védett helyen, a ház közelében még a szabadban maradhatnak a fagyokig ebben az állapotban.

GYŰJTÖGETÜNK

Dobjuk ki a mostanra elhervadt egyényári növényeket. A kiürült balkonládákat befedhetjük színes lombbal, vagy a kertben található ágakból, termésekből, megszáradt virágokból készített hangulatos és pénztárcakímélő dekorációkkal. Nézzünk körül, mit gyűjthetünk a kertből. Használjuk a vadszőlő formára hajtható ágait, kék bogyóit, a barnára száradt kúpvirágokat, a nyírfa karcsú vesszőit, a rézvirágot „rezesre” színeződött virágfejeit, az iszalag kócos terméseit. Kedvünkre való tartós és egyedi szépségeket készíthetünk. A gyűjtögetésbe és az alkotásokba vonjuk be a gyerekeket is.

KELLŐ MÉLYSÉGBE

A kora tavaszi virágoskert alig képzelhető el hagymás virágok nélkül. A hagymaültetés legjobb időpontja az október, de később (az időjárástól függően) december közepéig be kell fejeznünk, hogy a gyökérzetnek legyen ideje kifejlődni. Ez többnyire egybeesik az őszi talajmunkákkal, így a jól előkészített ágyásokban gyorsan haladhatunk. Általános szabály, hogy a hagymák a körméretüknél kétszer mélyebbre kerüljenek a földbe. A helyes mélységre vonatkozó ajánlásokat a hagyma csomagolóanyagán lévő képekről is megtudhatjuk. Biztosan nem hibázunk, ha beszerzünk egy kalibrált ültetőlapátot, így mindegyik hagyma a kellő mélységbe kerülhet. A látvány még elragadóbb lesz, ha a virágok sűrűbb csoportban bújnak elő. Ehhez segítség az ültetőkosár, a beléjük rendezett hagymák sokaságával együtt ássuk le a megfelelő mélységbe.

VETÉS ELŐTT

A hosszantartó nyári hőség, illetve a szélsőségek okozta stresszhatásokról károsodott gyep regenerálódni kezd, elsősorban a komolyabb őszi esőzések és a szelídülő hőmérséklet hatására. A szeptember végi napok még alkalmasak lehetnek a gyep felülvetésére, hisz a talaj még meleg és kellően nedves. A vetést tömörítés és alapos beöntözés kövesse, az átnevededett talajban biztonságosabb a magok csírázása. Vetés előtt tisztítsuk meg a területet a gyomoktól, lazítsuk föl az összetömörödött talajt, gypeszellőztetővel fésüljük át a kikopott, filcesedett felületeket. A vetőmag kiválasztásakor a csomagolóanyag leírata alapján tájékozódjunk, milyen fényviszonyú és terhelésű felületekre ajánlják.

NAGY ÁTRENDÉZÉSEK

A nagy átrendezések idejének is nevezhetjük az őszt. Aki figyelmesen követi a kerti növények fejlődését, az látja, hogy melyikük mennyi helyet kíván. Érdemes az elszórta telepített példányokat egy csoportba rendezni, mert tömegben hatásosabbak, míg a tolazkodóbb, erőszakosan terjedő fajokat érdemes ritkítani. A növények a nyáron megmutatták, hogy megfelelő-e nekik a hely, vagy sem. Az intenzív fenntartást, rendszeres tápanyagutánpótlást, öntözést kívánó állományokat idén nyáron alig lehetett „magukra hagyni”. A forrássággal társuló hosszantartó szárazság, a gyakori erős szeles időszakok tovább szárították a környezetet, kár-

A TERRANOVA NURSERIES FELVÉTELE

tékony hatásuk már néhány öntözetlen nap után megmutatkozott. Érdemes megjegyezni a növények viselkedésével kapcsolatban szerzett tapasztalatainkat, és a következő évi faj- és fajtaválasztásnál előhívni az emlékezetünkökből. Előfordulhat, hogy néhányukról le kell mondjunk.

TALAJJAVÍTÁS

Tegyük rendbe díszkertünk apró haszonkertjét is, ahol a fűszernövényeket és a paradicsomokat neveltük. Tisztítsuk ki a növénymaradékoktól, gyomoktól. Javítsuk a talajt beforgatott komposztal, a támasztékként használt karókat megtisztítva tároljuk jövő évig.

ŐSZI-TÉLI VIRÁGDÍSZEK

A nyár végének közeledtét nemcsak a hőmérséklet csökkenése és a napok rövidülése jelzi, hanem a kert, a balkon és a terasz virágainak elnyílása is. A téli kertnek is lesznek szint adó díszei, ha az évelőkkel

vegyes, de az egyényáriaktól kiürült ágyakba csarabokat (*Calluna vulgaris*), színes lombú és termésű évelőket (*Heuchera*, *Gaultheria*), nagyvirágú árvácskákat ültetünk. A csarabok sokáig megtartják tél elejéig nyíló fehér, halvány és sötét rózsaszín virágaikat. Noha kissé kifakulnak, nem hullanak le, és kitavaszkodásig a hajtásokon maradnak. Ha jól eltaláltuk az ültetés helyét, idejét és a növények viszonylag erős gyökérzettel mentek a télbe, tavasszal újra kihajtanak. Akkor érdemes kissé visszavágni a töveket, hogy elbokrosodjanak, és majd virágot neveljenek. A napos, félárnyékos helyet és a savanyú talajt kedvelik.

FOLYAMATOS MUNKA

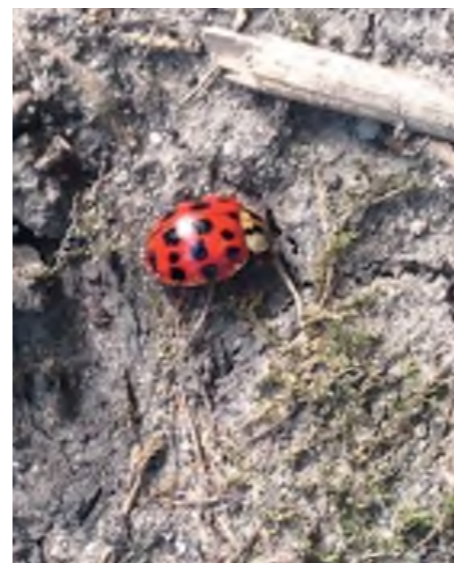
A kertben sok egyéb tennivaló is akad ilyenkor. Vágjuk le az évelők, a rózsák, az őszirózsák és a kerti krizantémok elnyílt virágait, novemberben nyírjuk rövidre utoljára a gyepet, majd szórjuk ki rá a gyökereket erősítő őszi-téli mű-

trágyát. Folyamatos munkát ad a lehullott lomb összegyűjtése. A száraz lomb könnyen felszívható lombszívóval, amely egyúttal föl is aprítja azt. Ha a lomb egészséges, kártevőktől mentes, akkor a gyűjtőzsákban felfogott aprítékot visszaszórhatjuk az ágyásokba.

Kérdések és válaszok

Miért „támadnak” a katicák?

A harlekinkaticát a levéltetvek természetes ellenségeiként biológiai védekezésre vetették be először Amerikában, majd Európában. Mohó ragadozóként hasznos a tevékenységük, mert nagy tömegben fogyasztják a levéltetveket, a bőséges táplálékon azonban túlszaporodtak, és kiszoríthatják életterükről a nálunk honos hétpettyes katicát. Áttelelésre százával húzódnak a fűtött lakásokba, falrésekbe, nyílászárók repedéseibe. A permetezésre nem reagálnak, de ahol van szúnyogháló, azzal megállíthatók. Elpusztult példányaik tömegével

potyognak ki az ablakrolók dobozaiból. A védett helyek melegében rövidebb a telelési időszak, áttelelési fázisuk megszakad, és már február-márciusban újra mozgásba kezdenek, életre kelnek.

Milyen növényt ültessünk a téli teraszra?

Sok olyan növény van, amit télen károsodás nélkül a szabadban hagyhatunk. Némelyikük (évelők, lombos cserjék, tűlevelű fák) föld fölötti részei átvészelik a fagyokat, mások lehullatják a lombjukat, vagy visszahúzódnak, és tavasszal újra kihajtanak. A fajok fagyűrő képessége nem azonos. Egyesek elviselik a hosszantartó mínuszokat, mások igénylik a szalma-, lomb-, vagy fátölfoliás takarást. Léteznek olyan, akár ősszel is ültethető cserjék, díszfűvek, kú-

szó- és talajtakaró növények, amelyek egész évben megtartják a lombjukat. A kerti korallberkenyének (*Photinia*) szépek a fényesöld levelei és a kora tavasszal 2-3 héten át bordóra színeződő friss leveles hajtásai. A bukszus, a babér, a borostyán, a mahónia, a kúszó fajdbogyó (*Gaultheria*), a tűzgyöngyvirág (*Heuchera*) kisebb példányai fagyálló edénybe ültethető mutatós teraszdíszek.

Télálló-e a páfrányok?

Igen, a páfrányok évelők. Az árnyékos, hűvös, nedves klímájú kertrészt kedvelik, ha van ilyen helyünk, feltétlenül ültessünk oda páfrányt. Kecses leveleikkel magukban is az üde vízpart jellegzetes hangulatát árasztják. Alkalmas növénytársításokkal, így a tavasszal nyíló, lombja fölé magasodó virágú szívvirággal (*Dicentra*) megkapók. Vannak fajok, amelyek télen is megtartják lombjukat, másoké őszi lombszínre vált, majd lehullik. Fiatal leveleik a tövek közepéből göndörödnek ki. A kiszáradástól, forró napsütéstől óvni, védeni kell a páfrányokat és amennyiben az említett körülmények rendelkezésre állnak, nem is olyan nehéz életben tartani őket.

SZOBANÖVÉNY-ISZERTETŐ A VÉNUSZFODORKA

A vénuszfodorka (*Adiantum radicans*) az egyik legbájosabb páfrányféle. A föld trópusi, szubtrópusi területeiről származik, Közép- és Dél-Amerikában elterjedt. A Brazília növényvilágát kutató botanikusról, Giuseppe Raddiról kapta tudományos nevét. Finom szövetű, leheletvékony levelei fényes, fekete, drótszerű száron fejlődnek és ívesen hajlanak. A vénuszfodorka önállóan, szoliterként is megállja a helyét, leginkább úgy bontakozik ki a szépsége, egyedisége. A félárnyékos, meleg és párás elhelyezést kedveli, jól tartható floráriumban. Az ablakkal rendelkező fürdőszoba – ahol

fény is és pára is van – ideális számára. A huzattól azonban védjük. Kiszáradása esetén, ha tőben visszavágjuk, újra hajtásokat hoz. Rendszeres öntözést kíván, földlabdaja legyen mindig nyirkos. A fő vegetációs időszakban, márciustól augusztusig meghálálja a havonként kijuttatott tápoldatot. Télen két hónapig tartunk 18 C-fokon. Spórvetéssel vagy tőosztással szaporítható. A spórák barna csomókban jelennek meg az idősebb levelek fonákán. Amikor a gyökerek már átszöttek a talajt, és a felszínre törtek, elérkezett az átültetés ideje.

Merényi Alexandra
összeállítása

Az ősz húrja zsong

A hosszan tartó hőség és szárazság után frissítők a hűvös hajnalok, enyhe nappalok. A nagy napi hőingástól színesednek a fák levelei és a gyümölcsök, „megcsípi a hideg” a tököt. Kertünket még elfoglalják a tárolási káposztafélék, a másodvetésű és áttelelő zöldségfélék. Most minden a betakarításról szól, de ne hanyagoljuk el a letermelt gyümölcsfákat és a leürült zöldségágyásokat sem. Az őszi gyommentesítéssel és lemosó permetezéssel sok telelőre vonuló kártevőtől megszabadulhatunk.

SZEDÉSRE ÉRETT

Még az egyszerre érő almafajták esetében is előfordul, hogy a korona külső, naposabb részén hamarabb beérnek a termések, mint az árnyékosabb, belső részeken. Több szakaszban szedjük le a fáról a termést.

A megfelelő érettség eldöntésére több egyszerű módszer létezik. Szedésre akkor alkalmas a gyümölcs, ha az alapszíne zöldről zöldessárgára vagy pirosra változik, és a gyümölcs felületének nagy része élénk fedőszínnel borított. Minél nagyobb a nappali és éjszakai hőingás, annál szebben színeződik az alma. A magok színe is támpontot adhat a szedési érettség megállapításához; amikor a magvak felületének kétharmad része barna, szedhető a tárolásra szánt gyümölcs. Ha a termés kissé fölfelé emelve lepattan, akkor érett a sze-

désre. Csak teljesen egészséges, sérülésmentes, kocsánnyal (szárral) szedett gyümölcsöt tároljunk.

A téli tárolásra szánt körte betakarítása még nagyobb figyelmet igényel, mint az almáé. A körte kedvező szedési időtartama ugyanis nagyon rövid, mindössze 10-15 nap. Ha késve kezdjük vagy elhúzódik a szedés, előfordulhat, hogy már a fán utóérik és lehull a gyümölcs. A későn szedett téli körte már nem alkalmas tartós tárolásra, túl korán szedve viszont nem érik be, megfonnyad, fogyasztásra alkalmatlan.

A birs érettségének biztos jele a színváltozás: a gyümölcs héja zöldessárgáról halványzöldre változik, és a gyümölcs könnyen leválasztható a fáról. A másik biztos jel, hogy a termés felületéről könnyen le-
dörzsölhetjük a pihéket.

SÜTÉSRE, FŐZÉSRE

Az egyik legkiválóbb beltartalmi értékekkel rendelkező sütőtökfajta a 'Nagydobosi' tájfajta, ami sütésre, főzésre egyaránt felhasználható, hosszú ideig tárolható. Általában 5-10 kilogrammosra nő, termése cikkezett, ezüstös kék héjú. Vásárlásnál és a magunk által termelt Nagydobosi sütőtök szedésénél is fontos tudnunk az érettség néhány jellemzőjét. Az érett tök kocsánya száraz, a terméshez közelebbi része kézzel szétmorzsolható, amíg az éretlen töknél ugyanez még erős, zöld eres, ami jelzi, hogy a kocsány még tápanyagot szállít, tehát nem fejeződött be az érés. Az érettségvizsgálat másik egyszerű módja, ha a körmünket megpróbáljuk belenyomni a termés héjába. Ha könnyen megy, akkor a tök éretlen. Augusztus közepére általában már eléri a jellemző méretet a sütőtök, de csak egy hónapra rá érik be teljesen. Ha augusztusban a még éretlen sütőtököket sekélyen megkarcoljuk (például belevéssük a monogramunkat), azt az érés során a sütőtök „kiforrja”,

behegesíti. Ebből láthatjuk betakarításkor, hogy érett 'Nagydobosi' sütőtökkel van dolgunk. Ne ejtsünk mély sebet, mert attól könnyen romlásnak indulhat a termés.

ÁTTELELŐ KELKÁPOSZTA

Fóliasátor nélkül is korán lehet tavasszal primőr kelkáposztánk, ha október elején elültetjük az áttelelő kel palántáit. Ehhez augusztus végén – szeptember elején vessük el a magot szabadágyi palántaneveléshez. Az Adventi fajtát válasszuk, ami jó hideg- és szárazságtűrő, gyors fejlődésű. Közepesen nagy, megközelítőleg 0,5 kilós zárt, közepesen kemény fejet nevel, a levele erősen hólyagos.

A kelkáposzta igen tápanyagigényes növény, ezért az ültetésre kijelölt terület talajába előzőleg dolgozzunk be szerves trá-

gyát vagy komposztot. A palántákat ne túl mélyre, 35 x 35 cm tenyészterületre ültessük. Erős téli fagy esetén szalmával takarjuk az állományt. A sikeres termesztés feltetele, hogy a nagyobb hidegek beálltára, október végére a palánták kellően begyökeresedjenek! Ellenkező esetben a kelkáposzta kifagy. Az sem jó, ha túl fejlett a növény, mert a hidegben jarovizálódik, és fejedés nélkül magházat fejleszt.

Tavasszal, az időjárástól függően április közepétől május elejéig szedhető az áttelelő kelkáposzta.

MIÉRT ÁSSUNK?

A helyes időben elvégzett ásással a veteményeskertben megalapozzuk következő évi bőséges termést. Az ásás jelentősége a manapság tapasztalható tartós nyári aszályban még nagyobb. Az ősszel mélyen felásott talajba mélyen beszivárog a téli csapadék, ami aszálykor is megmarad az alsóbb rétegekben, nedvességforrás a mélyen gyökeresedő zöldségfélék számára.

Az ásással várjuk meg, amíg ősszel kisebb mennyiségű eső esik, véget ér az aszály. A csontszáraz talajt nehéz ásni, nem tudjuk kellő mélységben belenyomni az ásót. A nagyobb esők és a havazás már a felásott kertet érje. Aki megteheti, szántsa vagy szántassa föl a kertjét, ami még mélyebben dolgozza át a talajt.

A BORÓKABOGYÓ

Szeptemberben megkezdődött a vadászati fődény. Remélhetőleg mind több háziasszony vásárol majd vadhúst, amiből megfelelő fűszerezéssel, pácolással nagyon ízletes és egészséges ételek készíthetők az őszi és téli hónapokban. A vadételek elhagyhatatlan fűszere a borókabogyó, amit a megfelelő helyről akár mi magunk is begyűjthetünk.

A borókabogyót a rómaiak a drága, keletről származó bors helyettesítésére használták. A közönséges boróka Magyarországon őshonos növény, a Bakonyban, a Bükk-fennsíkon, az Aggteleki-karszt vidékén található nagyobb állományok, nem beszélve a bugaci ősbörökásról, ami védett természeti érték, lévén a boróka az Alföld egyetlen őshonos fenyőféléje.

Mivel a boróka kétlaki növény, külön példányon fejlődnek a termős és a porzós virágok, így tobozbogyót csak a nőivarú példányokon találunk. Éretten, hamvaskéken szedjük az ős végén, és meleg, szellős helyen, akár

kályha tetejére téve, kiterítve szárítsuk meg, zárható üvegedényben tároljuk. Fenyőre hasonlító, édeskes-keserű nyés-csipős illata jól illik a vadételekhez. A páclébe a kés élével összenyomva, illóolaját foltárva adjuk. Grillzésnél szórjuk a parázsló faszénre, ami kellemes illatot ad a füstnek. A friss termésből lekvárt is készíthetünk, amit a vadsült mellé kínálhatunk. Fertőtlenítő, emésztést serkentő, vérnyomás-csökkentő, hangulatjavító hatású.

Összeállította: Pap Edina

KIÉ A LEGSZEBB KONYHAKERT?

**Befejeződtek
„A legszebb konyhakertek”
– Magyarország legszebb
konyhakertjei
országos verseny
települési fordulói.
A települések augusztus
közepéig nevezhettek kerteket
az országos megmérettetésre.
96 településről 240 kertet
jelöltek országos díjra.**

Az alulról jövő kezdeményezés évek óta nemzetközi programként működik: öt országból, valamint Magyarország mind a 19 megyéjéből és a határon túlról 365 településről összesen 2340 kertet neveztek idén a megmérettetésre. A helyi koordinátorok a települési versenyek lefolytatását követően 240 helyi első helyezett kertet terjesztették fel a *Magyarország legszebb konyhakertje* országos díjra.

Az országos zsűri augusztus végén döntött a díjak odaítéléséről. A tavalyi évhez hasonlóan öten választották ki a legszebb konyhakerteket: a Biokultúra Egyesület részéről *Roszik Péter* elnök, a Biokontroll Hungária Nonprofit Kft.-től *Bánfi Brigitta*, a Debreceni Egyetem Karcagi Kutatóintézetéből *Bosnyák Imre*, a Földművelésügyi Minisztériumból *Jaczkó Józsefné*, az Agrárfejlesztési és Hungarikumokért Felelős Főosztály vezetője, illetve *Kovács Szilvia* programigazgató vettek részt a munkában.

Az értékelés szempontrendszere a tavalyival megegyező volt, minden egyes kert képes, írásos anyagát tüzetesen végig-

nézték, és azok alapján döntöttek. Az országos zsűrizés eredményeit összegezve *Kovács Szilvia* kiemelte, hogy nagyon sokat fejlődött a *normál* és a *zártkert* vegyes kategória, illetve a *közösségi* kategóriában is gyönyörű kerteket jelöltek az országos díjra. Az évről évre újra nevező kerteken is jól látszik a fejlődés.

A nevezők többsége törekszik a növényvédelemben a bioszerek és a természetes módszerek használatára, viszont a *zártkert* gyümölcsös kategóriában a kémiai növényvédő szerek nélkülözhetetlenségében hisznek a kertművelők. Sajnos az idén is előfordult, hogy forgalomból kivont növényvédő szereket használtak, de valószínűleg jóhiszeműen teszik, hiszen a permetezési naplójukban szerepeltetik azokat. Éppen ezért a jövőben még nagyobb hangsúlyt kell helyezni a tájékoztatásra, a bio és természetes védekezési módszerek minél szélesebb körű meghonosítására, a gyümölcsösökben való vegyes ültetési módszerek elterjesztésére, hogy ilyen hibák ne fordulhassanak elő, fűzte hozzá a programigazgató.

A JÓ PÉLDA

Bizakodásra ad okot, hogy idén szinte minden kertművelő arról számolt be, hogy a példája nyomán több (akár 20, 40, vagy még több) ember is kedvet kapott a konyhakertészkedéshez. Az egyik karcagi óvodában például a jó példa hatására közel 40 gyermek családja kezdett el konyhakertet kialakítani, művelni.

A szervezők nagy öröme a jó példa tehát ragadós: tavaly a verseny résztvevői 5394 embert vettek rá a konyhakertjük megművelésére. Idén ezek száma további 4085-tel gyarapodott, így összesen mintegy 10 ezer kertet vontak művelés alá. Ez hatalmas eredmény.

Nagyon sok zöld óvoda – amelyeknek a településein nem hirdettek versenyt – magánjelentkezőként csatlakozott a kezdeményezéshez, illetve egyéni jelentkező is sok van, tudtuk meg *Kovács Szilviától*, a „A legszebb konyhakertek” – Magyarország legszebb konyhakertjei verseny ötletgazdájától, programigazgatójától.

Nagyon sokan, a résztvevők mintegy 90 százaléka eleget tett az idei év kiemelt témájának, és rovarbaráttá tette kertjét: ötleteiből ötletesebb saját készítésű rovarhotelek, darázsgarázs, sőt lepkeszállodák is létesültek. A közösségi kertek járnak ebben élen, de a magánkertekben is sok jó megvalósítást láttak a zsűritagok, és ami talán a legfontosabb, mindenki nagy odafigyeléssel védi a méheket. Mindemellett a korábbi évek kiemelt felhívásainak is eleget tesznek a kertek: a gyümölcsök és a zöldségnövények mellett gyógy- és fűszernövényeket nevelnek, illetve odúk, etetők kihelyezésével élőhelyet teremtenek a madaraknak.

Az országos eredményhirdetésre idén a szeptember 20. és 24. között megrendezésre kerülő OMÉK keretein belül, az utolsó napon, a záróünnepségen kerül sor, ahol az idén először a legtöbb kertnevezést összegyűjtő település elismerése mellett megyei díjakat is osztanak.

Algeier Wendy

Csipetnyi mediterrán hangulat a Vértesben

A déli fekvésű, csapadékszegény hegyoldalakon a mediterrán tájakra jellemző éghajlat alakult ki, s ennek megfelelően a növényzet is bővelkedik mediterrán, szubmediterrán elemekben. A fászszerű növényzetet főként cserjék és alacsonyabb növésű fák képviselik, amelyek különleges arculatot adnak a tájnak. Botanikai nevezetesség a kelet-mediterrán elterjedésű, alacsony termetű keleti gyertyán, amely csak ott fordul elő hazánkban természetesen. A szárazságtűrő molyhostölgyes erdő fái alacsonyak, lombjuk ritka, ezért a nyáron is napfényes aljnövényzetben szebbnél szebb virágok pompáznak. A karsztbokorerdő jellegzetes faja az ezüstös-szürke, sima kérgű, ősszel vöröses-lilásra színeződő virágos kőris és a barkócaberkenye. A cserjék között megtaláljuk az ősszel sárga, zöld, narancs és izzó vörös cserszömörécét, a húsos somot, a fanyarkát és a galagonyát.

A túra kiindulópontja Csákváron a Gánti út végén található parkolóhely a vízmű telepével szemben, amit Csákvár központjából Gánt felé haladva érhetünk el. A parkolóból mindkét irányból indulva bejárhatjuk a tanösvényt. Amennyiben jobbra indulunk el, jó ideig a falu szélső házai és a cserjés, alacsony erdő között haladva érjük el a szűk Kőlik-völgy bejáratát. Az út jobb oldalán több úgynevezett likat találunk, amelyek kisebb-nagyobb sziklahasadékok, barlangok a fehér dolomitsziklafalba vájódva. A mély szurdokszerű völgyből izzasztó kaptatóval érünk föl utunk legmagasabb pontjára, az elképesztően szép Kerek-hegyre (332 m). A kopár, dolomitgyeppel fedett fennsíkról lélegzetel-

Az őszi lombszíneződés csúcsa általában október 20-a és október 30-a közé esik.

Hazánk bővelkedik olyan helyekben, ahol az ősz mindig gyönyörű színesre festi a tájat.

A Vértesben, a Haraszt-hegyen a táj geológiai szépsége keveredik a fajok sokszínűségével, amit ősszel szó szerint is vehetünk. Mindezt csipetnyi mediterrán hangulat fűszerezi.

A SZERZŐ FELVÉTELEI

állító a kilátás az alant fekvő Csákvárra, a Vértesaljára, a Vértes érdekes alakú, hullámos lankáira, mély völgyeire. A Kerek-hegyről balra tartva átmehetünk a Haraszt-hegyre, megkerülve a Kőlik-völgyet. A tanösvény egy élesebb jobb, majd egy nagy bal kanyarral a Balog-völgybe tart, ahonnan 15 perc alatt visszaérünk kiindulási pontunkhoz. Amennyiben véletlenül

elmulasztjuk a nagy jobb kanyart lefelé – hiszen könnyen elcsábít az előttünk lévő, kitűnő panorámát ígérő kilátóhely –, akkor maradjunk a kitaposott ösvényen, végig a Haraszt-hegy csodálatos kilátást nyújtó gerincén, negyedóra múlva lejutunk a tanösvény kezdeti szakaszára.

Molnár Péter

Természeti közeli megoldások

Közeledve a tenyésztés végéhez, a betakarítási szezon is lassan véget ér a közösségi kertben. Még a földben vannak a hosszú tenészedejű paprikák, paradicsomok, gyökérzöldségek, de már számot vetünk a 2017-es esztendő eredményeivel. Sok nehézséget okozott az ideai aszály a légköri szárazsággal. A magas ibolyántúli sugárzás sok növény levelét megégette, és mégis volt olyan növény, ami jól érezte magát a kertben.

A hagyma és a paprika éve

Az ideai év nekünk a hagyma és a paprika éve lett. Igen sokféle hagymaot és dughagymát neveltünk föl. A korai esők, a nyári nagy meleg, az időnkénti öntözés jó hagymatermést hozott. A fokhagyma, a vöröshagyma és a lilahagyma kerek, lapos és hosszú alakjait egészségesen, jó nagy fejekkel takarítottuk be júliusban. Bár évről évre küzdünk a hagymalégy lárvájának károsításával, idén ezt megúsztuk. A paprika már igényesebb, ám ha szomszúságát folyton kielégítjük, akkor októberig bőséges termés lesz a jutalmunk. Több éves kertészeti tapasztalatként elmondhatom, hogy a fény- és vízigényessége mellett a tápanyagigénye is magas a paprikának, ráadásul igen mély mulcsozást kíván. A teendőnk azonban igen egyszerű. Palántaültetéskor a növény gyökér-

Szeptemberrel a negyedik ősztel el a Gyulai Ehető Közösségi Kert életében.
Az ősztel az iskolakezdés mellett a reggeli bőséges harmat és az éjszakai lehűlés időszaka is.
A nyári rekkenő hőség és aszály után föllélegzik a kert, és megújuló arcát mutatja.
Aki a kerttagok közül nem adta föl a nyári locsolást, és kacérkodott a másodvetemények gondolatával, ilyenkor újra termésekre számíthat.
Az évszak teendőiről és az elmúlt nyárról mesélünk.

zetéhez juttassunk egy marék szerves trágyát (pl. Marhajó) és ültetés után fűnyesedékkal, lombbal, vagy szalmával azonnal mulcsozzunk: legalább 10 cm vastagon takarjuk a talajt. Erre egész évben figyelniünk kell. Ha a nyári nagy melegben is tudjuk pótolni a felületi mulcsanyagot, akkor meglesz a lecsónak való. Közösségi kertünkben sokféle paprika terem idén is. Évek óta kedveltek a pirosra érő kápia- és pritaminfajták, de szeretjük a harsogó vi-

lágoszöldre érő hosszúkás édes fajtakört is (Kosszarvú, Elefántormány). Mindig ültetünk csípős fajtákat savanyításra és egyre többféle chilipaprika is kerül a kertünkbe.

Mulcs nélkül nem megy

A könnyelmű kijelentést azonnal meg is szeretném magyarázni. Létezik a konyhakert fogalma, ahol a házunkból kilépve friss petrezselyemlevelet, fűszereket szedhetünk, a reggelihez evés előtt paprikát és paradicsomot vihetünk be. Ez a fajta intenzív művelésű kert nagy odafigyelést kap: minden nap öntözzük, és a kert párszinttel párhuzamosan zöldül. No, de mi a helyzet a „kinti” kerttel, a közösségi kertünkkel? Az bizony messzebb van, kisebb odafigyelést kap. Oda nem jutunk ki, csak hetente kétszer, nyaralások időszakában még ennyiszor sem. Mégis nélkülözhetetlen, mert ott terem meg a hagyma, a paradicsom és paprika java, a cékla, a burgonya és sok más termés. Egyetlen fűrt kút szolgáltatja a vizet, és csak szivattyú segítségével jutunk hozzá. Mivel az eső kiszámíthatatlan, de leginkább nincs, csak erre számíthatunk. Sajnos, ha nincs rá időnk, nem öntözzük. Igen nagy vízhiány lépett fel idén a kertben, megégett a szamóca, a málna, a paradicsom és más zöldségek levele a magas UV-sugárzástól. Sok kerttagunk nagyon zokon vette ezt,

Többféle paprikafajtát termesztünk, például csokros chilipaprikát

és szinte feladta a nyári kertészkedést, pedig évek óta vannak az időjárás szélsőségeire utaló jelek. Nincs más lehetőségünk, mint a védekezés és a tervezés. A júliusi 40 C-fokos időszakban nagy gondot fordítottunk a védekezésre. Több zsák mulcsanyagot (tavalyi lombot) terítettünk a parcellák növényeinek tövéhez, és így folytattuk az időszakos öntözést. Rövid időn belül a mély mulccsal takart paprika- és paradicsomtövek friss, zöld hajtásokat fejlesztettek (feléledtek), és növekedésnek indultak. A mély mulccsal takart területeken sokkal hatékonyabb az öntözés, lecsökken a nappali párolgás. Mindenki nek ajánljuk egész évben!

Most gyűjtsük!

A talaj teljes lefedése a jelenlegi időjárási körülmények között elengedhetetlen ápolási munka lesz minden konyhakertben. Gyorsan bele lehet tanulni, de a mulcsanyagokról előre gondoskodniunk kell. Szalmamulcs esetén a bálákat aratás után meg kell vásárolni, és letakarva tárolni felhasználásig. Ha fűnyesedéssel mulcsozunk, akkor körbe kell nyírni a

szomszédok kertjét, vagy elkérni a szomszédok fűvét, és azonnal leteríteni. Ha pedig a levélmulcs mellett döntünk, a komposztáló mellett alakítsunk ki levélprizmát, és ne legyünk restek az őszi időszakban felhalmozni a mulcsnak valót. Ami másnak hulladék, az a természetközeli kertben újrahasznosított szerves anyag. Ne szégyelljük a környezetünkben elkérni, elszállítani és a kertünkben felhalmozni az értékes szerves anyagokat összel, mert a következő nyáron bőséges termésünk lesz (és öntöznünk is ritkábban kell).

A komposztálás napja: október 10.

Ősszel, a termények betakarítása után többen foglalkozunk a szerves hulladékokkal, és ez így természetes. A zöldségek és a gyomok maradványai mind értékes anyagok, semmiképpen ne égessük el a kert végében még a fanyesedékeket sem (esetleg téli tüzelőként vagy szalonasütéskor hasznosíthatjuk).

Közösségi kertünkben tudatosan gyűjtögetünk. Van egy diólevél-komposztálónk, egy vegyes komposztálónk és egy venyige-gyűjtőnk, a vastag ágakat pedig felhasználjuk a közös főzések alkalmával. A venyige-gyűjtőnk vesszőanyaga a dombos-ágyások alsó rétegéhez tökéletes. A diólevél-komposztálóból a cserjék és a fák alá őrítjük a komposztot (bizony, a diólevél is elbomlik). Kerti komposztálókat folyamatosan igazgatjuk év közben, ősszel pedig kezdődhet a komposzt föld kitermelése. Az éretlen felső részt félretesszük, az éretlen komposzt földet pedig a föld felszínére talicskázunk. A jó illatú, élő komposzt föld felpezsdíti a talajéletet, és tápanyagot szolgáltat a következő évre. Elég finoman begereblyézni, sőt ha a kertünket ásni fogjuk, akkor a tavaszi terítés a legjobb. Fon-

JÓ LESZ TÉLIRE

Ha sokat termeltünk az év során, akkor érdemes a fölösleget eltenni télire. A nyári gyümölcsbefőzés után még hátravan a savanyúságok, a lecsó és a zakuszka készítése. Gondoljuk át, hogyan tároljuk a hagymát, a burgonyát és a répát tavaszig. A fokhagymafűzér fonása a hagymafejek finom tisztítása után következik. A vöröshagymát és a lilahagymát szellős zsákban, hűvös, száraz helyen érdemes tárolni. Ellenben a burgonya és a gyökérzöldségek a pincébe valók, mert a nagy légszárazságban fonnyadnak. Száraz helyen kell tárolnunk a szárított zeller, a petrezselyem, a fűszerek és a gyógyteák levelét, illetve a szárazbabot. Erre alkalmas az üveg- és az agyagedény, vagy a vászonzacskó. Bizonyos zöldségeket fagyaszthatunk is télire: a zöldborsó, a zöldbab, a reszelt tök, a spenót, a kapor bármikor elérhető lesz a mélyhűtőnkben.

tos, hogy ne kerüljön túl mélyre. Végül a félretett, éretlen anyagokat visszalapátolva a komposztáló alá, kezdődhet újra a gyűjtögetés. Nekünk az alföldi, fekete, kötött talajon nagyon fontos a szerves anyag visszapótlása természetes anyagokkal. Mind az érett marhahagyva, mind az érett komposzt föld lazítja és szerkezetében is javítja a termőtalajunkat. Van egy segítségünk az időzítésben: október 10. a komposztálás napja. Legyen ez az időpontja a komposztunk kibontásának, módszereink újragondolásának: hamarosan a komposztálás és a mulcsozás egyaránt szokássá válik. Ja, és a szomszédoknak se felejtünk el mesélni a jó tapasztalatokról.

Bonyhádi Enikő

A fokhagymát fűzérben tároljuk

Készül a zakuszka

Tájhonos lapos lilahagyma

KIVÁLÓ MAGYAR ÁRUDAK

Alsótekeresi Faiskola árudája

A majd 100 éve működő faiskolai üzem mintaboltja egyike azoknak, amelyek az örökzöldek, cserjék, sorfák, parkfák, gyümölcsfák legszélesebb választékát kínálják az évszaknak megfelelően szabadgyökerű, földlabdás, illetve egész évben kapható és ültethető konténeres minőségben. A kínálatot a legjobb hazai kertészetekével, fűszer- és balkon-növényeivel, valamint mediterrán növényeivel egészítik ki. A kényelmes vásárlás érdekében tágas parkoló és játszótér fogadja a vevőket. A 4000 négyzetméteres eladóter mellett bemutatókertjükben ötleteket kínálnak a kertészkedőknek. Szakképzett személyzetük segít a növények kiválasztásában, tanácsot ad az ültetéshez, növényápoláshoz. Szakkönyvek, szerszámok, ültetőedények, földkeverékek, növényvédő szerek, műtrágyák széles választékát kínálják. Üzletük már hosszú ideje büszkélkedhet a Kiváló Áruda címmel.

8130 Enying, Alsótekeres, Fenyő u. 4. (a 7-es főút 100-as kilométerkőjénél)
www.altekfa.hu, info@altekfa.hu, +36-22-374-384

Budai Kertcentrum

A kertészet szakmailag, vevőkiszolgálás és választék szempontjából egyaránt a lehető legmagasabb színvonalat nyújtja, a hét minden napján várja a vásárlókat. Mottójuk, hogy náluk nem csak a növények érzik jól magukat.

Budapest II. kerület, Budakeszi út 95.
www.budaikertcentrum.hu

LavandArt Kertészet

2009 tavaszán nyitotta meg kapuit Pest megyében, Albertirsán. A családi vállalkozás egész évben ültethető növények széles választékával várja vevőit a több mint 22 ezer négyzetméteres árudában. Kínálatukban főleg örökzöldek, díszfák, formanövények, mediterrán növények, díszcserjék, balkon-növények és fűszernövények szerepelnek hatalmas választékban.

2730 Albertirsa, a 4-es főút (E60) 52-es kilométerkőjénél
www.lavandart.hu, +36-20-598-9900

Örökzöld Kertészet

A soproni és szombathelyi telephelyet működtető kertészet különféle növények, kertészeti kiegészítők, faiskolai kellékek kis- és nagykereskedelmével foglalkozik. A faiskola saját termesztésű növényein kívül széles választékban kínál még import növényeket, mediterrán különlegességeket, gyümölcsfalótványokat, bogyógyümölcs-töveket, évelőket, sziklakerti és szobanövényeket, kertészeti kiegészítőket, kerámiákat, kaspókat, balkonládákat, virágcserepet, kövedényeket, köveket, virágföldet, fakérget. A lakossági vásárlók mellett nagykereskedelmi partnereket, kertépítőket és viszonteladókat is kiszolgál. A térség egyik legnagyobb választékát náluk találja!

9400 Sopron, Győri út 52.
www.orokzold.hu, sopron@orokzold.hu, +36-99-324-641

9700 Szombathely, Páfrány u. 1/a. (a Rumi út és a körgyűrű lámpás kereszteződésénél).
www.orokzold.hu, szombathely@orokzold.hu, +36-94-322-631

Oázis Kertészet, Tatabánya

A tatabányai Oázis olyan kertészeti áruház, amely a vásárláson kívül az egész család számára ígér programot, valódi oázist a rohanó városban.

2800 Tatabánya, Erdész u. 39.
tatabanya@oazis.hu, +36-34-200-207

MIBŐL KÉSZÜL? A kosár

Megnő a vásárlási kedvünk, ha kosárral, s nem reklámtáskával indulunk a piacra, mennyivel szebb

az asztal, ha kenyérfosar van rajta műanyag helyett, tartósabb a gomba, ha kosárba és nem nejlonzacskóba szedjük, a kandalló vagy cserépkályha mellé bekészített fa is stílusosabb, ha műanyagláda helyett kosárban tároljuk a kályha mellett. A kosár ma is kikerülhetetlen, és jól példázza, hogy az ember milyen leleményesen válogat a környezetében föllelhető növényekből e mindennapos tárgy elkészítésénél, mely az emberi tárgykultúra nemcsak legősibb, hanem legsokrétűbb és legváltozatosabb terméke is.

A Kárpát-medencében és általában Európában a folyók partján, ahol a fűz-nyár ligeterdők hatalmas mennyiségű fűzvevesszőt adtak, a vesszőfonás terjedt el. Az alföldek rétségei és mocsarak tagolta vidékén a gyékény, a vizektől távolabb a szalma volt a legfőbb alapanyag. Az erdős domb- és hegyvidékeken a fák jól hasítható vesszejéből és kérgéből készültek kosarak. Természetesen nemcsak a földrajzi környezet szabta meg a kosárfonás kialakulását, hanem a szükségletek, a gazdálkodás rendszere, a népesség társadalmi összetétele és egyéb hagyományok is.

A vesszőkosár

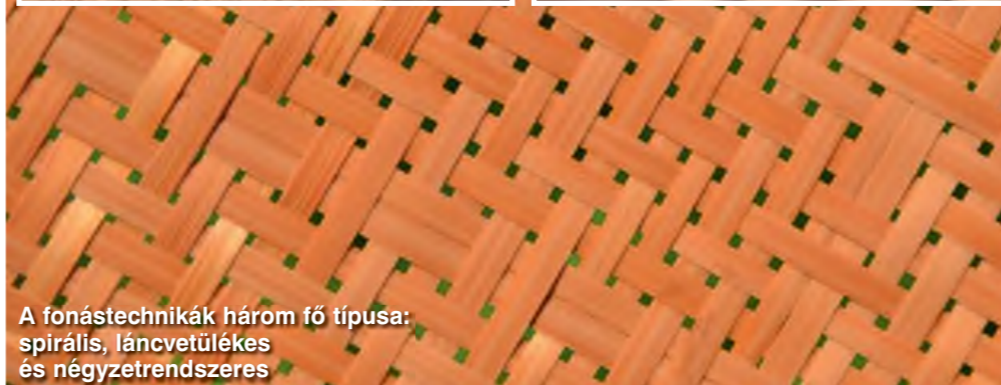
A szállításra használt kosarak anyaga a mérsékelt övi vidékeken leginkább különböző fák és bokrok elsőéves hajtása, leggyakrabban fűzvevessző volt. Hegyes vidékeken nyír, mogyoró, esetleg kőris, juhar helyettesítette. Nemcsak különféle kosarak, tyúkborító, fáskosár, tapogató, méhkas, fonott bútor készült az ősi vesszőfonás technikájával, hanem a durvább, hámozatlan vesszőkből kaskötéssel kerítés, sövényfal, pástorépitmény (cserény, szárnyék), szekérfal, kukoricagóré is. A kosárkötő fűz, a mandulalevelű fűz, a csigolyafűz mellett kifejezetten kosárfonásra gyűjtött fűz a fatermetű fehérfűz és az alacsony cserjetermetű cinegefűz, sőt

A növények végigkísérik életünket a bölcsőtől a koporsóig, táplálnak minket, ízesítik az ételünket, gyógyítanak, használati tárgyak készülnek belőlük és a kertjeinket díszítik. Növény és ember találkozása nem csak a táplálkozás terén jelent páratlan változatosságot. A különböző céllal és alapanyagból készült kézműves termékek nemcsak az emberi kreativitás gazdagságát, hanem a bennünket körülvevő növényvilág hihetetlen sokféleségét is megmutatják. Ma már azonban a természettől elszakadt városiak, sőt a falun élő emberek körül is átvették az uralmat a gyári termékek és a műanyagok. Sorozatunkban a teljesség igénye nélkül a botanikus szemével szeretnénk bemutatni, hogy milyen érdekesek és értékesek növényi eredetű kézműves tárgyaink.

a telepített amerikai fűz hajtásait is használták fonásra. A **kosárkötő vagy kenderfűz** (*Salix viminalis*) is a folyómenti bokorfűzesek jellemző faja. Hosszú, egyenes hajtásai kezdetben molyhosak, majd lekopaszodnak, feltűnően paraszemölcsösek. Levelei keskeny lándzsásak, alsó harmadukban a legszeleesebbek, hosszan kihegyesedők. Hullámos, kissé begöngyölt élű leveleinek fonáka fehéren selymes szőrös, sárga erei kidomborodók. Eurázsiai síkvidéki cserje. Hosszú, de vastag vesszejéből megfőzve erős kosarak, kasok készültek. A bokorfűzesek másik gyakori növénye a **mandulalevelű fűz** (*Salix triandra*). Levelei a mandula leveléhez hasonlóan

A fonástechnikák három fő típusa: spirális, láncvetülékes és négyzetrendszeres

FRÁTER ERZSÉBET, FRÁTER SZABOLCS ÉS KÓSA ANNA FELVÉTELEI

Fűzfavesszőből font fáskosarak

A fehér fűz vesszeit is használják kosárfonásra

Feldolgozásra váró fűzvevesszők

Nem tartós használatra készült, olcsó gyümölcszállító piaci kosarak vesszőből és nádából (Örményország, Jereván)

hosszú, lándzsásak, középen a legszeleesebbek, röviden kihegyezettek. A levéllemez vastag, mirigyesen fűrészes szélű, kopasz, a fonáka halványzöld, sárga főérrel. Nálunk főleg az alföldi bokorfűzesekben, puhafa-ligeterdőkben honos. Vesszei kiválóan alkalmasak kosárfonásra. A **csigolyafűz** (*Salix purpurea*) nagyobb termetű (4 méteres), sűrűn szétágazó cserje. Vesszői vékonyak, simák, fénylő vörösbarnák vagy sárgászöldek és igen hajlékonyak, ezért kötözéshez is megfelelők. Levelei keskeny lándzsásak, a felső harmadukban a legszeleesebbek. Kékeszöld fonákú levéllemeze ép szélű, de a csúcsa felé finoman fogazott, kopasz, fokozatosan nyélbefutó. Kétlaki, a barkák

murvapikkelyei sötétbarna szakállasok, porzós barkái kezdetben bíborvörösek, majd sárgák. Eurázsiai faj, nálunk a Duna és mellékfolyói, ritkábban hegy- és dombvidéki folyók menti bokorfűzesek, puhafaligeteken egyik leggyakoribb cserjéje. A **fehér fűz** (*Salix alba*) 20 méter magas, hosszú életű, terebélyes fa. Keskeny lándzsás, kopaszodó leveleinek fonáka ezüstösen szőrös. Termős barkái zöldessárgák, rövidek, a porzós barkák sárgák, hengeresek, kis toktermésükben számos apró, fehér szőröstökös mag van. Folyó menti hordaléktalajon Európában, Észak- és Nyugat-Ázsiában elterjedt síkvidéki faj. Sima, vöröses vagy zöldessárga vesszei hajlékonyak, kosár- és kerítésfonáshoz egyaránt

kiváló. A kosárfonáshoz rendszeresen metszett növények vastag golyvás törzset fejlesztenek, amit botoló fűznek neveznek.

Gyékényfonás

A Kárpát-medencében a vízinövények közül a gyékény a legfontosabb kosáralapanyag. A gyékények mocsarakban, lápokban gyakori tömeges növények, néhol állományalkotók. A sekély vizek iszapjában kapaszkodó, hálózatot alkotó vékony gyöktörzsükön kicsi tápanyag-raktározó gumók fejlődnek. Hosszú, keskeny, kardalakú leveleik túlnövik a virágzati szarát. Tömött, hengeres torzsavirágzatukról ismerhetők föl a legkönnyebben. A virágza-

ti tengelyen sorakozó apró, egyivarú virágok közül felül vannak a porzósak, alul a termősek. Először a mindössze egy porzósázból álló porzós virágok nyílnak. Mire az alsó, henger alakú zöld, majd barna virágzatban, a „buzogányban” kifejlődnek az egyetlen termőből álló termős virágok, a porzósak már elszáradnak. A termős virágok lepellevele bojtszerű szórképletté alakult át, amely később az egymagvú tüszőtermések röpitésére szolgál. A gyékények felhasználásának legfontosabb területe a fonás és szövés, de ősidők óta tápnövényként is számon tartották őket. Zsenge leveleiket, száruk lisztes bélszövetét és keményítőben gazdag gyöktörzsüket, gumójukat sütvé, főzve

Egyszerű négyzetrendszeres fonással, hasított fából font hátkosár (Törökország)

A széleslevelű gyékény buzogánya

Spiráltechnikával készült szakajtó gyékényből

A kenyérbúza szalmája kosárkötésre is alkalmas

Szalmából és hasított mogyoróvesszőből készült, tárolásra használt szakajtó (Bakonyjákó, tájház)

fogyasztották, lisztet őröltek belőle, alkohol- és cukorgyártásra használták. Gyapjas bőbitájú termésük párnák és kabátok tömésére jó.

Két faj leveleit használták kosárfonásra. A gyakoribb **széleslevelű vagy bodnározó gyékény** (*Typha latifolia*) puhább, hajlékonyabb alapanyag, jól fonható, könnyebb vele dolgozni. Kard alakú levelei 1-2 centiméter szélesek, és akár 3 méter hosszúak is lehetnek. A termős és a fölötté levő porzós torzsavirágzat összeér, a porzós torzsa alig rövidebb a termősnél. Álló- és lassan folyó vizek partján, mocsarakban, nádasokban, 2 méteres vízmélységig állományalkotó. Az északi mérsékelt övben mindenütt gyakori, sőt Ausztráliában és Polinéziában is előfordul. Kiszáritott levérostjait hordódongák tömítésére használják, mert nedvesség hatására megduzzadnak, erre utal egyik közismert neve, a bodnározó.

A **keskenylevelű gyékény** (*Typha angustifolia*) mindenben hasonlít rokonára, de levelei legfőképpen 1 centiméter szélesek

és a termős, valamint a porzós torzsavirágzatok 2-4 centiméterre elkülönülnek egymástól. Levele keményebb, szárazabb, jobban tartja magát, nehezebb vele dolgozni, de gyékényszőnyeg szövésére ez a megfelelő alapanyag.

A gyékény gyűjtése a nyár végén kezdődik. Hosszú nyelű, sarló alakú szerszámmal vágják el minél mélyebben a víz alatt a növény szárát. Miután kiválogatták az ép és egészséges szálakat, egy-két hét vízparti szárítás után kerül sor a szállításra és beraktározásra. A kiszáradt alapanyagot a következő évben használják föl, leveleire szedik, a külső, keményebb leveléből készül a spirálhurka, a belső, finomabb leveléből a varrószál.

Gyékényből fonással különböző nagyságú és formájú kosarak, táskák, szatyrok, kalapok készülnek, leggyakoribb a spiráltechnikával varrt szakajtó. A kenyérkelesztéshez valamint terménytárolásra használt, jellegzetes, széles szájú szakajtó országszerte ismert, de elnevezése és anyaga is tájegységenként különböző.

Szalmafonás

Azokon a vidékeken, ahol nem állt rendelkezésre gyékény vagy sás, a gabonaszár, a szalma volt a fonás fontos alapanyaga. Leginkább búza- vagy rozsszalmát használtak, de inkább az előbbi, mert a rozs szalmája ridegebb, az inkább zsúptetőhöz való. A búza termesztése is az árpával egy időben kezdődhetett a „termékeny félhold” területén, 8-10 ezer évvel ezelőtt. A ma általánosan termesztett **kenyérbúza** (*Triticum aestivum*) tömött, négyélű kalásza elérheti a 10 centimétert, de a nemesítés során többszöri keresztezéssel sokféle, hosszabb és rövidebb kalászu fajtái is kialakultak. Erőteljes gyökere akár 1 méter mélyre is lehatolhat. Kalászorsója – ellentétben vad rokonaiéval – nem törékeny, ez megkönnyíti az aratását. „Csupaszbúza”, vagyis csépléskor a szemek könnyen kiszabadulnak a toklászok közül, miközben a kalászorsó egyben marad.

Kosárfonáshoz akkor gyűjtötték a búzát, amikor a kalászok már kifejlődtek, de a

szár még nem száradt ki teljesen. A finomabb búzaszalmából és a külön e célra termesztett alakorbúzából kalapokat és aratókoszorúkat készítettek. A kicsépell és összefogott búza- és rozsszalmából kötelet, ágyat és székülést is fontak, de a spirális technika révén sokféle tárgy, kaptár, szakajtó, véka készítésére volt alkalmas. Mivel a szalma meglehetősen rideg, ezért gyakran gyékénylevelet fontak a szalmaszálak közé. Szalma esetében a varrószál, a „szíj” hasított fűzfa-, szeder-, mogyoróvessző, néha gyékény volt.

A vesszőkosarakkal szemben a gyékény- és szalmakosarakat inkább tárolásra használták, illetve vadgyümölcsök (szamóca, málna, szeder, csipkebogyó stb.) gyűjtésére is szolgáltak. A szalmakosarakat különböző méretben készítették, attól függően, hogy mit tároltak benne, varróeszközöket, gyufát, aprópénzt, sőt, lisztet, tojást, hüvelyeseket, vagy aszalt gyümölcsöt. Ezekre a kosarakra tető is került. A különféle gyümölcsök, szilva, alma, körte, cseresznye aszalására peremes, lapos

aszalókosarakat készítettek. Az öreg szalmakosarakat pedig gyakran befogták állatetetésre és trágyahordásra.

Egzotikus kosarak

A meleg égövi tájakon a növényvilág csodálatos gazdagságban kínálja a kosárkészítés alapanyagait. Számos pálma, fűfélé, bambusz, jukka, agavé, kérgék és vesszők alkalmasak e változatos tárgyak elkészítésére.

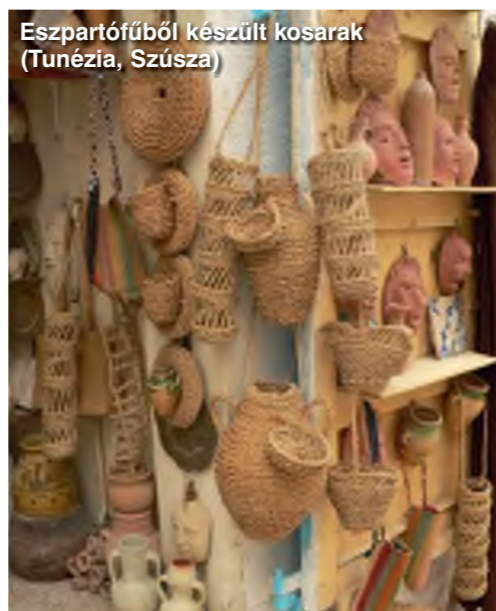
A Földközi-tenger nyugati medencéjében, Északnyugat-Afrikában, Spanyolországban és Portugáliában egy, a száraz élőhelyeken nagy tömegben előforduló fűfélé adja a kosárfajták alapanyagát. Az **eszpártó-fű, halfafű vagy alfafű** (*Stipa tenacissima*) lazán bokros, nagy termetű, évelő növény. Hosszú, 60-150 centiméteres szárán tömött, egyenes, 25-35 centiméter hosszú bugában nyílnak jellegzetes, a pázsitfűfélékre jellemző virágai. Szorosan a szárra simuló hüvellyű levele hosszú és nagyon keskeny, alig 1 milliméter széles. Fonáka

kopasz, a színén rövid szőrű, széle begöngyölt, ami jól mutatja a szárazsághoz való alkalmazkodását, ezzel csökkenti a párolgását. A mediterrán száraz lejtőkön, cserjések szélén fordul elő, néha dísznövényként is ültetik.

Érdekes, hogy Dél-Ázsiában és Afrikában is egy amerikai növény vált népszerű kosáralapanyaggá. A **közönséges vízjácint** vagy **tengerifű** (*Eichhornia crassipes*) évelő vízinövény, amely nem gyökerezik le, tollszerű gyökerei lebegnek. A víz felszínén úszó, széles, kerekded, ovális, fényes zöld levelei 15 cm átmérőjűek is lehetnek, indáival új és újabb hajtásokat nevel. A levelek levélrózsát alkotnak, a nyelük többé-kevésbé felfújt. 5-12 centiméter hosszú virágzati szárán 4-15, pompás, hatszirmú, levendulakék vagy rózsaszínű virág nyílik. Felső, középső szirmuk közepén sötétebb folt van, közepén sárga pöttyel. A virágok egy napig nyílnak, általában a virágzat összes virága egy időben. Másnapra az elhervadó virágzati szár lehajlik, és a víz alatt fejlődik ki a toktermés, benne kicsi szárnyas magokkal. Magvai sokáig csíráképesek. Őshazája Brazíliában, az Amazonas-medence lassú folyású vizeiben, tavaiban van. Számos helyre betelepítették, s mára a legveszélyesebb, kiirthatatlan vízi özöngyommá vált a trópusokon és a melegebb vizekben. Gyors szaporodásával és terjedésével tönkreteszi az eredeti növényzetet, oxigénfelhasználásával pedig a halálmágnyt. Haszna is van, mert a nehézfémek és toxinok felszívásával tisztítja a szennyvizeket. Délkelet-Ázsiában helyenként a zseme hajtásokat zöldségként fogyasztják, és állattakarmánynak szedik. Kosárfonásra megszáritott, széles, puha, jól alakítható szárát használják. Általában merev, vesszőből, fából, fémpálcából, papírból készült vázat fonnak be vele, vagy szövök.

Az eszpártó-fű a Földközi-tenger nyugati medencéjében száraz lejtőkön fordul elő (Marokkó, Magas-Atlasz)

Eszpártó-fűből készült kosarak (Tunézia, Szúszá)

A vízjácint mára a trópusi vizek veszélyes özöngyomja lett

Vízjácint szárából modern tárgyak is készülnek

Fráter Erzsébet

Mazsola és Tádé TÖKHÁZA

Hozzánk is megérkezett az őszi szél. A piacok, zöldségboltok, virágüzletek változatos színben és formában kínálják az enni, sütni, faragni, díszíteni való tököket.

Manócska lakását – a házszámtáblával ellátott ócska kalapot – elfújta az őszi szél, így más otthon után kellett néznie. Talált a mezőn egy jókora sütőtököt, aminek a cinkék már kivájták a belét és úgy gondolta, hogy jó lakás lehet belőle. Fakéregből ajtót, ablakot mesterkedett a tökre, egy törött palack cserepeiből ablaküveg is került rá. Tűzhelyet agyagból tapasztott, rozsdás cső lett a kémény.

Válasszatok ki egy jó nagy tököt a piacon, és készítsétek el Mazsoláék ehető lakását. De előtte egy kis tökismeret, hogy tudd, melyiket válaszd.

A tökfélék, azaz a kabakosok rendszerint egyéves kúszónövények, termésük a kabak. Az uborka és a dinnye is a tökfélékhez tartozik. A lopótök kivételével Amerikából származnak.

Manócska mesebeli lakása valószínűleg óriástökből, úritökből, vagy sütőtökből készült. Ha a dér megcsípi, íze édeskés, előszeretettel használják a cukrászok alapanyagként, és Mazsola is ezért rágcscsálta meg.

A Hokkaido tök kisebb méretű óriástök élénk narancssárga színnel, jellegzetes, édes ízzel. Nevét a japán Hokkaido szigetről kapta, ahová Amerikából került. Talán a legfinomabb sütőtök, de krémleves is készíthető belőle. Kis, gömbölyű méretével, pompás színével kiváló alapanyag tökháznak, toklámpásnak és minden más tökdíszhez.

A spárgatökfélékhez tartozik a patisszon (csillagtök), a cukkini, és az olajtök. Lakáskészítésre nem jók, de számos más módon használhatjuk, főzeléknek, levesnek, pástétomnak, rántva, töltve, savanyítva, grillezve, vagy akár nyersen salátákban is. Az olajtök héj nélküli magjából készül a tökmagolaj.

A pézsmatök vagy sonkatök jellegzetes alakú, narancssárga színű, sütőtöknek való.

A laskatök enyhe főzés hatására darabokra esik szét, nem szükséges legyalulni.

A kolbásztök a lopótök egy fajtája. Kemény héjú termése fiatalon ehető, de inkább megszártva használják különböző dísz tárgyak készítésére. Ha kolbászból szeretnétek kerítést, akkor ez a biztos megoldás. Az indái 4-5 méteresre is megnőhetnek, egész nyáron folyamatosan nő, és 1,5 méteres terméseket hoz.

Mazsolához hasonlóan más állatok – disznók, marhák, lovak, madarak – is előszeretettel fogyasztanak tököket, a kertben lakó madarak téli etetésére is kiváló. Virága is fogyasztható nyersen salátába keverve, rántva vagy töltve.

Ha beszerezted a megfelelő méretű, lehetőleg gömbölyű tököt, rajzold rá filctollal az ajtót és az ablakot. Késsel vágd körül az ajtót, és óvatosan emeld ki. Az ajtónyíláson keresztül kanállal vágd ki a tök belsejét. Próbáld meg minél jobban kivájni, mert úgy tartósabb lesz a házad. Rajzold meg és vágd ki az ablakokat is. Az ajtóra is készíthetsz ablakot, hogy világosabb legyen a szoba. Fadarabból vagy szívósázból építheted a kéményt. Ha a lakás

Tökhajó, tökdísz

Ha keskenyebb tököt sikerült beszereznetek, mint egy cukkini vagy sütőtök (pézsmatök), akkor készíthetitek tökhajót, akárcsak Mazsola. Mazsola Manócska kertjéből szüretelte a hajót, amiért megkapta a megérdemelt szidást, mert eljárt az annivalónak nevelt növény. A félbevágott tököt szabadítsátok meg a húsától, a magvaitól, majd egy nagyobb levélből és ágacskából készíthetitek a vitorlát. Ha nem kerül víz a hajóba, akkor sokáig fennmarad a kerti tó hullámain.

A legszürkébb őszi napot is vidámmá varázsolhatjátok a saját készítésű tökdekorációkkal. Díszítsétek a tököket ágakkal, virágokkal, levelekkel és tegyétek a külső ablakpárkányra, vagy az ajtó elé.

mérete megengedi, akkor be is bútorozhatod. Fadarabokból vagy parafa dugóból készíthetsz asztalt és székeket. A ház tetejét díszítsd levelekkel.

A tök húsát és a magokat ne dobd ki! Válaszd le a magokat a húsról, mosd meg szitában, majd terítsd ki papírtörlőre száradni. A megszáradt magokat pirítva, héjától megtisztítva megehed, vagy

tartsd meg jövő tavaszra vetőmagnak (pirítás nélkül!). Jövőre pedig már saját termésű tökből készíthetitek a tökházat, vagy a toklámpás.

Összeállította: Thalmeiner Tünde,
Szakács-Nagy Zsuzsa

ILLATOS-TÜSKÉS különlegességek

A gasztronómiai divatok és a távoli világok, főleg Ázsia ételeinek elterjedtével áttételesen már ismerjük a borsfákat (*Zanthoxylum*). Terméseiből készült fűszer az úgynevezett szecsuanai bors. E jellegzetes, zamatos-csípős, aromás fűszer azonban semmilyen rokonságban nem áll a valódi fekete borssal (*Piper nigrum*).

A rutafélék családjába meglehetősen népes, 156 nemzetségbe sorolt mintegy 1800 faj tartozik oda. Köztük az ismertebbek a citrusok, a régóta használt gyógynövények, mint a ruták és a nagyzezerjófűvek (*Dictamnus*), a díszcserjék közül a dérba-bér (*Skimmia*), az alásfa (*Ptelea*), vagy a narancsvirágcsereje (*Choisya*). A méhészek kedvencei, a nyáron nagy mennyiségű nektárt termelő mézesfák (*Tetradium*)

Evodia) is egyre ismertebbek. A család fajai inkább a trópusi, szubtrópusi területek lakói, jól mutatja ezt, hogy hazánkban csak a nagyzezerjófű él közülük.

A borsfa (*Zanthoxylum*) nemzetségbe 250 faj tartozik, jórészt lombhullató vagy örökzöld cserjék és fák, ritkán fás liánok. Tudományos nevük görögül sárga fát jelent, ami fatestük sárga színére utal. A többségük pántrópusi, vagyis minden földrész forró égövén megtalálható, de a mérsékelt meleg égövön is honosak Ázsiában és Észak-Amerikában. Csak Kínában 41 borsfafaj él a természetben. A télálló, nálunk is nevelhető fajok kitűnő díszértékük ellenére kevésbé elterjedtek Európában, inkább gyűjteményes kertekben találkozhatunk velük. Nyugati faiskolákban azonban sokfelé beszerezhető.

A **közönséges borsfa** (*Zanthoxylum bungeanum*) lombhullató természetes cserje vagy 7 méter magasságot is elérő fa. Váltoivarú, kétlaki növény, különböző ivarú virágai külön példányokon fejlődnek. Törzsét elsősorban tüskék borítják, amik az idősebb részekben jellegzetesen vaskosak, megfásodottak, az ágakon a tüskék a levelek hónaljában párosan nőnek. A fiatal hajtások molyhosak. A megdörzsölve aromás illatú, szórt állású levelek páratlanul szárnyasan összetettek, 5-13 levélkéből állnak. A levélgerinc enyhén szárnyas, a levélkéik ülnek, 2-7 cm hosszúak, 1,4-5 cm szélesek, tojásdadok, elliptikusak vagy ritkán lándzsásak, áttetsző illóolajmirigyekkel pettyezettek. A levélkéik mindkét oldala molyhos, szélük csipkézett. A bogernyővirágzatok a levelek hónaljában vagy az

A közönséges borsfa felnyíló terméseiből kilátszanak a fényes fekete magok

A borsfáknak csak a terméshéjukat használják fűszerként

oldalágak végén fejlődnek. Mind a hím-, mind a nővirágok jelentéktelenek, öttagúak, sárgászöldek. A toktermések 4-5 mm átmérőjűek, gömbölydedek, a csúcson gyakran kicsi nyúlvánnyal. Kezdetben zöldek, majd lilásvörösre érnek, szárítva vörösesbarnák. A terméshéj a sűrű illóolajmirigyektől rücskös. A magok fényesek,

feketék. Április-májusban virágzik, a termések nyár végétől október közepéig folyamatosan érnek.

A természetben Kína legnagyobb részén (Tibet és Ujgúria kivételével), illetve a Kelet-Himalájában (Bhután) közönségesen elterjedt. A legkülönbözőbb növénytakarásokban 3200 méter magasságig él.

A közönséges borsfa termései nemcsak szárítva és őrölve, hanem frissen is piacra kerülnek (Kína)

A **mandzsu borsfa** (*Zanthoxylum schinifolium*) váltoivarú, kétlaki, lombhullató, szórt levélállású, 1-2 méter magas bokor. Fialat vesszői sötét vörösbarnák, az egész növény tüskés, a tüskék többnyire egyével állnak. Páratlanul szárnyalt leveleiben a 7-19 levélke átellenesen áll, de a levéltengely töve felé szórt is lehet. A levél-

kék rendszerint 5-10 mm szélesek, 4-6 mm hosszúak, tojásdadok vagy lándzsásak, sok illóolajmirigyvel pettyezettek. A szélük enyhén csipkézett vagy majdnem ép. Levélhóralj alatti virágzatokban fejlődő hím- és nővirágai jelentéktelenek, sárgászöldek. Kerekded, 4-5 mm átmérőjű termései zöldesvörösre érnek. Nyár elején

Az éretlen terméseken is jól kirajzolódnak az olajszemölcsök

A fiatal ágakon igen mutatósak a tüskék

Az idősebb törzseken a tüskék helyén nagy, kúpos bütykök fejlődnek

virágzik, egész ősszel folyamatosan érnek a termései.

Kína keleti felén, Mandzsúriában, Koreában és Japán egy részén honos, lombhullató erdőkben és bozótokban nő 800 méter magasságig.

A **japán borsfa** (*Zanthoxylum piperitum*) lombhullató, szórt levélállású, sűrű ágú, kerekded koronájú cserje vagy kis fa 6,5 méter magasságig. Hajtásai molyhosak a levelek tövében páros, lapos tüskékkel. A páratlanul szárnyalt levelek 8-15 cm hosszúak, 11-23 levélkéből összetettek, amelyek hossza 3,5 cm, szélessége 1,5 cm, szélük csipkézett, sokszor hullámos, az erek mellett gyakori a sárgás mintázat. Virágzatai végálló kis bogernyők, a virágok zöldségek. A kerekded, 5 mm átmérőjű, illóolajszemölcsöktől rücskös termések vörösre érnek, magjai fényes feketék.

Bokros habitusával és finom levélzetével a legmutatósabb télálló borsfa. Jól elkülöníthető, hiszen egy levélben majdnem kétszer annyi levélkéje van, mint a közönséges borsfának.

Természetes élőhelye Korea, Északkelet-Kína és Japán hegyvidéki erdeiben van 2000 méter magasságig.

Az **amerikai borsfa** (*Zanthoxylum americanum*) nagytermetű, dúsan elágazó lombhullató cserje vagy kis fa, legfőleg 10 méter magasra nő. Kérge világos szürkésbarna, sima. Gyökérsarjakkal erősen terjed. Barna vesszőin merev, vékony, rövid tüskéi kettősével állnak, később sem vastagodnak. Páratlanul szárnyalt, 15-20 cm hosszú összetett levelei 5-11 tojásdad, kihegyezett, finoman csipkés levélkéből állnak. A levélké az apró, áttetsző olajzárványoktól pettyezetten. Néha a levélké főere is tüskés. Kétlaki növény, zöldessárga, jelentéktelen virágai a vesszők oldalán, csomókba rendeződve tavasz végén, lombfakadás előtt nyílnak. Tokszerű, kerekded, borsszem nagyságú, olajszemölcsökkel pettyezetten, húsos, piros héjú termései barnára érnek, felnyílva kibukkannak belőlük a fényes fekete magok.

Sárga színű fája nem értékes. Őszi lombszíne sárga, ami a nőivarú bokrokon szép kontrasztot ad a piros termésekkel.

Az USA északkeleti, illetve Kanada délkeleti részében honos. Völgyekben, patakok mentén, bozótokban sziklás lejtőkön él 2000 méter magasságig. Helyenként sűrű bozótot alkot.

A közönséges borsfa a szecsuanai bors néven elterjedt fűszer legfőbb szolgáltatója. A kínai konyha a szárított, őrölt terméshéját szívesen használja. A magokkal viszont sehol

A mandzsui borsfa pirosuló, érett termései

FRATER ERZSÉBET FELVÉTELEI

Az amerikai borsfa pirosra érett termései

A hímvirágok csomókban nyílnak

sem fűszereznek! Főként a rendkívül ízletes, de gyakorta döbbenetesen csípős szecsuanai ételekbe keverik. Aromás íze összetéveszthetetlen. Leginkább halakhoz vagy szárnyasokhoz használom. A híres kínai „öt fűszer-keverék” (vuhsziangfen) egyik alapanyaga, ami egyenlő részben tartalmaz enyhén pörkölt és őrölt szecsuanai borsot, csillagánizst (*Illicium verum*), szegfűszeget (*Syzygium aromaticum*), fahéjt (*Cinnamomum verum*) és édesköménymagot (*Foeniculum vulgare*). A szecsuanai bors a tibeti, nepáli és indiai konyhában is kedvelt és elterjedt.

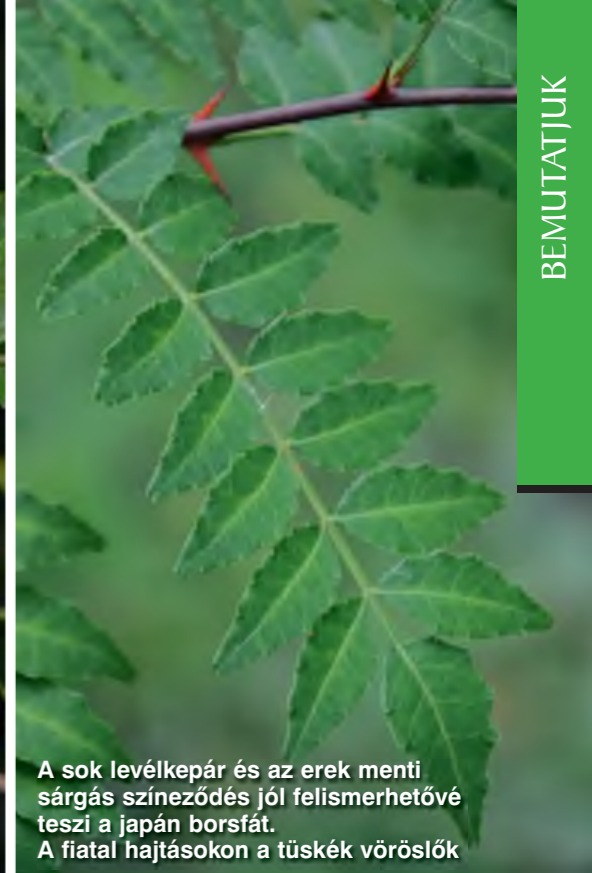
A japán borsfa terméséből készült fűszer japán bors vagy koreai bors néven ismert. Japánban és Koreában savanyúságok, levesek, hús- és halételek, mártások, rizs-sütemények ízesítéséhez használják. A nevezetes japán „hétízű fűszerkeverék” (sicsimi) egyik alkotóeleme, ami rendszeren őrölt erős piros paprikát, őrölt japán borsot, pirított narancshéjat, fekete és fehér szezámmagot, őrölt gyömbért, kendermagot, mákot és tengeri algát tartalmaz. Száraz terméshéjának őrleményét, az éretlen terméseket, illetve a friss, zsenge hajtáscsúcsokat, leveleket egyaránt szívesen

használják. Tüske nélküli fajtáját (Aszakura Szanso) elterjedten termesztik, Észak-Koreában japán exportra termelő nagy ültetvényeket láttam belőle.

Ázsiában a népi gyógyászatban is sokrétűen használják a borsfákat: tuberkulózis, asztma, vese- és húgyhólyag-panaszok, emésztési zavarok, ödéma elleni szerek készülnek belőlük. Vizelet-, fég- és szélhajtó, antibakteriális hatásuk is ismert. Gyantájuk frissítő, tonizáló készítmények alapanyaga. A modern gyógyszerkutatás citosztatikus (sejtosztódásgátló) és anti-

szeptikus hatásuk miatt figyelt fel rájuk. Kelet-Ázsiában kemény fájukból konyhai őrlemozsarakat faragnak. Az indiánok az amerikai borsfa kérgéből nyert olajt vértisztítóként, bőrbetegségek, emésztési bántalmak, reumás fájdalmak kezelésére használták. Levelei torokfájás ellen és vízajtóként szolgáltak. Vesszeit fogfájás csillapítására rágcsálták.

A borsfák könnyen nevelhető növények. Mindenféle közegen szépen fejlődnek, ám leginkább a mélyrétegű, nyirkos, de jó víz-áteresztő talajokat kedvelik. Teljes napra

A sok levélképár és az erek menti sárgás színeződés jól felismerhetővé teszi a japán borsfát. A fiatal hajtásokon a tüskék vöröslők

és félárnyékba is ültethetők. Metszésük az elhalt részek eltávolítására korlátozódik. Gyakorlatilag kórokozó- és kártevőmentesek. Legfőképpen önmagukban, szoliter növényként mutatnak jól. Díszértékük különleges megjelenésükben, látványos levélzetükben rejlik. A japán borsfa lombzata különösen finom szerkezetű. Élénksárga őszi lombszínük nagyszerű kontrasztot nyújt a nagy tömegű, érett, vöröslő termésnek, illetve a belőlük kikandikáló fényes, fekete magoknak. Az idősebb ágak és törzsek szokatlan kúpos tüskéikkel télen is díszítenek.

Magjaik az érést követően vethetők. Tavaszzi vetéshez 3-4 hónapos nedves-hideg rétegzésre (sztratifikáció) van szükség. Mindemellett is gyakran elfekszenek. Fél-fás dugványokkal július–augusztusban hidegágyban szaporíthatók. A gyökérdugványok üvegházban jó eredést adnak, a 3 cm hosszú gyökérdarabokat vízszintesen helyezzük a cserepekbe. Nyugalmi időben a sarjak leválasztása igen jó módszer.

Vácrátóton, a Nemzeti Botanikus Kertben az évtizedes vagy fiatalabb, különböző borsfák kitűnően érzik magukat. Bőségesen teremnek, mivel elegendő nő- és hímvirágú egyed van a kertben. Egyedül az amerikai borsfa igényel egy kicsit több gondozást sűrű sarjai miatt. Méltatlanul mellőzött, szokatlan megjelenésű kiváló növények. Tüskességük ellenére is mindenkinek jó szívvel ajánlom ültetésre őket (hiszen nem ölelgetve szeretjük e növényeket).

Kósa Géza

SZEPTEMBERI REND

A szeptember nekem mindig valami újnak a kezdete. Bár már nem érint az iskolakezdés láza, a szeptembert mindig izgatottan várom. A forró és kiszámíthatatlanul viharos kedvű nyár után az ősz maga az ölelő békesség. Szeptember pi-

acán találkozok a nyár az ősz szemérmelen bőkezűségével. Ott állnak még halomokban a zöldek: a saláták, káposzták, a sok-sok fűszer, de belesárgállanak a körtek, a tökök, pasztellszínekbe öltöznek a hamvas szőlők, a szilvák, pirosan nevetnek az almák, a kövér paradicsomok. A szeptember semmi máshoz nem fogható

illatát érezzük a kertben, a piacon, az egész éves munkánk betetőzéseként. Annyi sok kincs, hogy alig lehet betelni velük. Minden nap nehéz a választás: miből legyen leves, főzelék, vagy sokféléből egy tarka egyveleg, mert habzsolnánk mindet.

Halmos Monika

Vörösboros vadragu rozsmaringos pogácsával

Hozzávalók: 60-70 dkg vad apróhús, 5 dkg zsír, 1 közepes fej vörshagyma, só, őrölt bors, kakukkfű, 3-4 borókabogyó, 2 gerezd fokhagyma, 1-1 szál petrezselyemgyökér és sárgarépa, 15 dkg szárzeller, 2 evőkanál paradicsompüré, 3 db babérlevél, 5 dl száraz vörösbor, 40 dkg félkész leveles tészta, 5 dkg vaj, 2-3 ágacska rozsmaring, 1 tojás.

A zsírt vastag falú lábosban megolvastjuk. Üvegesre sütjük rajta a felaprított vörshagymát. Hozzáadjuk a fel-

kockázott húst, a fokhagymát, sózzuk, fűszerezzük, és fedő alatt hagyjuk a sajtát levében párolódni. Ha elfőtte a levét, belekanalazzuk a paradicsompürét, felöntjük a bor felével és addig forraljuk, míg a hús megpuhul. Amikor a hús már majdnem tökéletes, beletesszük a felkarikázott zöldséget, a többi bort és fedő nélkül főzzük tovább.

Közben a leveles tésztát széthajtogatjuk, vajjal vékonyan megkenjük. Sóval és a rozsmaringlevelekkel megszórjuk és kétszer meghajtogatjuk. Végül 1 cm vastagra elnyújtjuk, felvert tojással le-

kenjük, újból meghintjük sóval és rozsmaringgal, és kis négyzetes darabokra szeljük. A kész ragut nem túl mély tűzálló tálba öntjük – vagy ha vaslábosban készült, maradhat abban is –, a tetejére rakosgatjuk a kis tésztákat, és forró sütőbe téve 180 C-fokon 15-18 perc alatt megsütjük. Ezalatt a ragu besűrűsödik, a pogácsák pedig megsülnek a tetején. Készülhet egyszemélyes adagokban, kis tűzálló tálkákban is.

A rozsmaringos pogácsák köretként szolgálhatnak a raguhoz – de nagytükűeknek kenyér is elkélhet hozzá.

Tökfasírt-szendvics

Hozzávalók: 30 dkg sütőtök, 1 közepes vörshagyma, 3 gerezd fokhagyma, só, kakukkfű, szurokfű, 8-10 dkg zabpehely, a sütéshez olaj vagy zsír, a tálaláshoz 4 nagy szelet kenyér, 4 tükörtőjás, friss salátalevelek (galambegy, rukkola).

A sütőtököt nagy lyukú reszelőn lereszeljük. Hozzáadjuk a finomra vágott vörshagymát, az összezúzott fokhagymát. Megsózzuk, a felaprított zöldfűszerekkel ízesítjük. Annyi zabpehellyel dolgozzuk össze, amennyit felvesz, és néhány órára lefedve pihentetjük, hogy a zabpehely jól megdagadjon, magába szívja a nedveséget. A masszából olajos tenyérrel po-

gácsákat formálunk, alaposan összenyomkodjuk, majd forró zsiradékban mindkét oldalát aranysárgára sütjük. A zsiradékból kiemelve lecsöpögtetjük. A kenyérszeleteket félbevágjuk, salátalevelekkel megágyazunk a tökfásírtnak, majd egy-egy tükörtőjással megkoronázzuk, végül a második kenyérszelettel befedjük a szendvicset.

Körtés-vanília álom

Hozzávalók: 4 szép érett körte, 2 dkg vaj, 1 vaníliarúd, 2 dl joghurt, 2 evőkanál méz, 1 citrom, 8 dkg kukoricapehely.

A körtét negyedeljük, meghámozzuk, a magházukat kivájjuk. Vékonyan kivajazott tűzálló tálba tesszük, kevés citromlével és egy kiskanál mézzel meglocsoljuk, majd lefedve forró sütőbe tesszük, és 20-25 perc alatt megsütjük. Közben a vaníliát hosszában felhasítjuk, a belsejét kikaparjuk, és a joghurthoz adjuk. A vanília joghurtba belefacsarjuk a fél citrom levét, beleereszünk egy keveset a sárga héjából, belecsorgatjuk a mézet, és alaposan összekeverjük. A megsült körtét villával összetörjük, kihűtjük. Közvetlenül tálalás előtt a körtét a vanília joghurttal és a kukoricapehellyel pohárba rétegezzük és máris tálaljuk.

FOTÓ: VASS ANDRÁS, RÓZSAKUNYHÓ ALKOTÓMŰHELY

VIRÁGSZŐNYEG

A győri Terményáldás ünnepsorozat különleges díszítéseként Fehér József festőművész és Erdei Gábor virágkötőmester tavaly egyedi mintázatú virágszőnyeget

készített a Széchenyi térre. A mintázat ötlete, előrajzolása és a virágszínek megtervezése, valamint a megfelelő színű virágok beszerzése és kirakása is az ő munkájuk.

A főként szárazvirágokból álló összeállítás sikerének köszönhetően az idén újabb virágalkotásokkal készültek a szeptemberi ünnepségre.

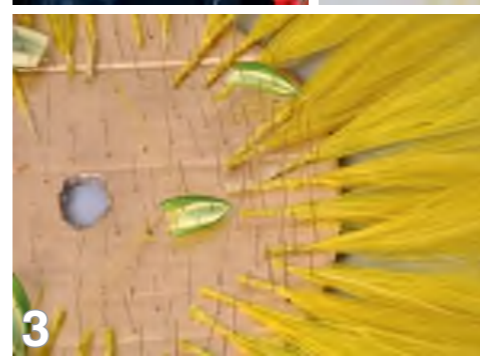
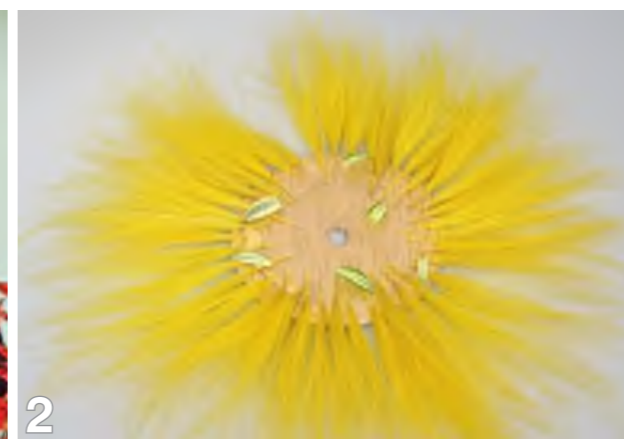

TŰZÖTT CSOKOR

Szabó János
rovata

Mezőffy Tamás Európa-bajnok virágkötőmester újszerű ötleteivel a virágkötészeti kultúra és technika megújításán fáradozik. Ilyen újdonság a „tűzött csokor” is. Két kerek kartonlap közé ragasztott álló gombostűk tartják meg a tartós virágokat, növényrészeket. Az eredmény egyedi megjelenésű csokor. Víz nélkül is hosszú életű.

1 Tamást ötletgazdag munkáinak köszönhetően a világ minden tájára hívják virágkötészeti bemutatókra

2 A kartonlapok a felálló gombostűkkel és a körbetűzött festett fűcsomókkal

3 A fűcsomókat és a növényrészeket a tűkre szúrjuk

4 Középre erősítsük a tartónyelet. A letűzött levelek nagyobb felületet befednek

5 Már félig készen is jól mutat

6 A virágokkal együtt teljes a kép, látványos a csokor

Köszönök Virágot!

FIATAL GYŐZTES

A Virágkötők, Virágkereskedő Vállalkozók Magyarországi Szakmai Egyesülete (VVVMSZE) idén is megrendezte a virágkötő-bajnokságot. Több ismert és fiatal kezdő virágkötő versengett három feladat elkészí-

tésével a magyar virágkötőbajnok 2017 címért. A tati vár adott otthont az eseménynek, június végén. A forrásban komoly feladat volt a téralkotás, a díszkoszorú és a csokor elkészítése. A versenyt Nagy Gábor

fiatal virágkötő nyerte, így ő képviseli hazánkat a szeptember közepén megrendezésre kerülő belgiumi Eurofleurs Ifjú Virágkötők Európa-bajnoksága virágkötő versenyen. Győztes csokrát mutatjuk be.

1

2

3

4

5

1-2 Gábor drótból készített alapot, így könnyebben a kívánt helyre húzhatta a virágokat, zöldeket

3 A virágszárakat spirálisan rendezte el, ezáltal nagyobbak látszik az egész, mert a virágok szétállnak

4 A csokrot az összefogásnál, egy helyen kötötte meg, hogy megmaradjon a szárelrendezés szabályos, szép alakja

5 Üvegtálba állította, hogy minden virág szára a vízbe érjen

DIVATBA JÖN

Az őszi megérkezésével a lakberendezésben, a virágkötészeti kellékeknél is változnak a színek. Előtérbe kerül a barna, a narancs, a vörös tompább árnyalatai. A kellégyártók követik az évszakok színvilágát, a virágkereskedők, később pedig majd a vevők is hozzájuthatnak az őszi kellékekhez. Magyarországon is kezd divatba jönni a Halloween ünnep. A Valentin-naphoz hasonlóan ez is utat tör magának a magyar virágkötészeti kultúrában. Készülünk föl rá!

Magyarország virágos szakácskönyvei

Elegáns, tartalmas szakácskönyvek, melyek nem hiányozhatnak az inycenek és a kertbarátok polcáról! Minden, ami ehettől virág!

Előadások, főzőtanfolyamok, kóstolók, workshopok:

www.rozsakunyhjo.hu • info@chetovirag.hu
+36-30-9647144

HERBÁCIÓ
GYÓGYFÜVES LIMONÁDEK
FENYŐVÍZ ÉS FENYŐTEA
DIÓBÓL, MAJSZINEZŐ

szokásos konyhaihasználati
krémli bogyó (díszes) befőtt
narancsleves (narancs és
narancs kivételével) / borsleves
szőlő / borsleves
szőlő / borsleves és szőlő

A népi gyógyreceptek magazinja...

Megjelent a Herbáció legfrissebb, 45. száma, kapható az újságárusoknál, augusztus 15. és november 15. között!

Készül már a válogatás könyvünk: 12 év legjobb receptjeit tartalmazza majd Segítőkösz Növényvilág címmel!

Ez szeptember 25-től év végéig lesz kapható a nagyobb újságárusoknál!

www.herbacio.hu
0630 437 8900

Fizessen elő most!

Kerti Kalendárium - A legnagyobb példányszámú kertészkedéssel foglalkozó szaklap!

Magyar Mezőgazdaság Kft., 1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Tel.: 06-1-470-0411, fax: 06-1-470-0410
E-mail: info@magyarmezogazdasag.hu, web: www.kertikalendarium.hu

Megrendelőlap

Megrendelem a **Kerti Kalendárium** című lapot példányban az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Megrendelő címe:

Számlázási név:

Számlázási cím:

Időtartam: 1 évre 3 900 Ft
 1/2 évre 1 950 Ft

Fizetés módja: csekk
 átutalás

.....
aláírás

A lap megrendelhető a megrendelőlap visszaküldésével a Magyar Mezőgazdaság Kft., 1141 Budapest, Mirtusz u. 2. címre, vagy előfizethető az ország bármely postáján, és a hírlapkezelőknél, valamint e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, és a +36-1-767-8262-es telefonszámon. A Magyar Mezőgazdaság Kft. az adatok gyűjtéséről, feldolgozásáról a 2011. évi CXII. törvény alapján jár el.

FÜVÉSZKERT

1083 Budapest, Illés u. 25.
www.fuveszkert.org

Kertészkedés mesehősökkel (a Szamóca Kiskertész Tanoda programjai a Fűvészkertben)

Szeptember 30.: Szüret. Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack

Október 7.: Mesekert: tündérek/dinókert

Október 21.: Mazsola és Tádé tókháza

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM

Budapest Vajdahunyadvár
www.mmgm.hu

Szeptember 23. – november 5.:
A jégtorony titka
(kiállítás és kincskereső játék)

November 9–12.:
Orchideakiállítás

NEMZETI BOTANIKUS KERT

Vácrátót, Alkotmány u. 2–4.
www.botanikuskert.hu
www.facebook.com/nemzetibotanikuskert

Szeptember 23.: Előadás a Biblia növényeiről – a Libánón Cédrusfájától az izsópig
Október 1.: Földi javak asztalunkon – családi nap és vásár

SZENTENDREI SZABADTÉRI NÉPRAJZI MÚZEUM

www.skanken.hu

Szeptember 23.: Tájházaink vendégségben

Október 21–23.: '56 falun

November 11–12.: Szent Márton újborfesztivál és libator

SZENNAI SKANZEN

www.skanken.hu
7477 Szenna, Rákóczi u. 2.

A Kertbarát Magazin 7–8-as számában megjelent előfizetési akció nyertesei, akik egyenként 2000 Ft-os Oázis vásárlási utalványt kapnak:

Herman József, Felsőrajk; Horváth Jánosné, Surd; Ribánszki István, Budapest; Senti Gyuláné, Telki; Agromark 95 Kft., Debrecen; dr. Almásiné dr. Hévízi Natália, Szeged; Lövői Gergely, Lövő; dr. Adlovits Imréné, Budapest; Apjokné Juhász Aranka, Budapest; Bosznai Györgyné, Budapest; Gergényi Lajosné, Tököl; Kirchnerné Gáspár Terézia, Vecsés; Lévai Bertalan, Pomáz; Vincze Istvánné, Halimba; Deák Zsuzsanna, Szeged; Fábrián Lászlóné, Budapest; Inda Bt., Hódmezővásárhely; Molnár György, Süttő; Marton Tiborné, Lajosmizse; Tóth Ágnes Mária, Budapest; dr. Ács Attila, Farnos; Barna László, Dunakeszi; Gyórik Józsefné, Bajna; Ladovéri Katalin, Budapest; Szalai Jánosné, Mezőszentgyörgy. Gratulálunk a nyerteseknek!

Október 28.: Szüreti búcsú
November 11.: Márton-napi forgatag
November 12.: Mesterségek nyomában

SZEGEDI TUDOMÁNY-EGYETEM, FÜVÉSZKERT

Szeged, Lövölde u. 42.
www.fuveszkert.u-szeged.hu

Október 9–13.: Tök jó hét (óvodásoknak és iskolásoknak)

MAGYAR KAKTUSZGYŰJTŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

www.kaktuszgyujtok.hu

Október 3., 17.00: Füleki József – Új Mammillaria-fajok (Székesfehérvár, Szent István Művelődési Ház)

Október 6–8.: Vecsési kaktuszkultúra és -vásár (Vecsés, Bálint Ágnes Kulturális Központ)

Október 9., 18.00: Havas László – Copiapoa nemzetség a gyűjteményben (ELTE Botanikus Kert)

Október 12., 17.00: Varga Zoltán – Kora tavasz Mexikóban (Érd, Szepes Gyula Műv. Közp.)

November 7., 17.00: Lojek Géza – Agárdi Kaktuszkert 2017 (Székesfehérvár, Szent István Művelődési Ház)
November 9., 17.00: Lukoczi Zoltán – Egy nap La Gomera szigetén (Érd, Szepes Gyula Műv. Közp.)

Szeptember 20–24. OMÉK

Budapest, Hungexpo és Kincsem Park
www.omek2017.hu

Október 13–15. Őszi Kertészeti Napok
Budai Arborétum
disznoveny.kertk.szie.hu

Fizessen elő most a Kertbarát Magazinra!

Fizessen elő egy évre a Kertbarát Magazinra 2017. szeptember 18. és november 16. között és nyerjen!

Első 25 előfizetők az Oázis Kertészeti 2000 Ft értékű vásárlási utalványát kapja, ami az ország bármelyik Oázis Aruházában levasárolható.

www.oazishu

A Kertbarát Magazin megjelenik kéthavonta

Előfizetési megbízás

Előfizethető az ország bármely postáján, a hírlapkezelőknél, e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, a +36-1-767-8262-es telefonszámon, vagy a honlapunkon: www.kertbaratmagazin.hu
Kérjük olvashatóan töltsd ki, s küldd a Magyar Posta Zrt. Levél Üzletág Központi Előfizetési és Árucsoport címére: 1900 Budapest

Előfizetem a Kertbarát Magazin című kiadványt.
Előfizetési díj egy évre: 3870 Ft

Név: _____

Cím: _____

Kelt: _____

_____ év _____ hó _____ nap

aláírás

SAVAZZON AZ ÉV FÁJÁRA!

Idén 48 jelölés érkezett az Év Fája versenybe, közülük tizenháromat juttatott a döntőbe az Ökotárs Alapítvány szakmai zsűrije. A nyolcadik alkalommal szervezett vetélkedő olyan fákra hívja föl a figyelmet, amelyek különleges szerepet töltenek be a jelölő közösség életében. Egy történet és képek elküldésével bárki benevezhetett egyedi fát vagy akár facsoportot is. A vetélkedőben nem számít a fák kora és mérete, előny azonban, ha a jelölt őshonos fajt képvisel, közterületen áll, vagy a története valamely környezetvédelmi üggyhöz kapcsolódik. A döntősök kiválasztásánál a zsűri legfontosabb szempontja a történet, amely megmutatja, hogy az adott fa vagy facsoport miért fontos és különleges a közösség számára. Azok a

jelöltek, amelyek élete vagy természetes környezete, élőhelye veszélyben van, elnyerhetik a Hős Fa címet. Az Év Fáját a közönség választja meg online szavazás révén, amely idén szeptember 4-én indult, és október 15-én éjfélkor zárul. A Hős Fa címet a zsűri osztja ki. Minden évben különdíjat kap az Országos Erdészeti Egyesület által választott jelölt is. A döntősökről az Év Fája oldalon (evfaja.okotars.hu) található részletes információ, és a szavazatok is ott adhatók le. A szavazás állása az utolsó napokban rejtett lesz. A végeredményt november első felében teszi közzé az Ökotárs Alapítvány. A 2017-es magyarországi Év Fája a 2018 elején rendezendő európai versenyben is indul,

amelynek győztese az Ökotárs Alapítvány Európai Év Fája címet nyeri el. A nemzetközi versenyen többször is második helyezést értünk el, háromszor pedig elsőként végzett a magyar fa – legutóbb 2016 tavaszán a bátaszéki molhyos tölgy. Az idei versenyben a következő fákra lehet szavazni: a délegyházi vadkörtefa, a gyulai od-

vas hársfa, a nyírbátori tölgyfa, a szentkirályi hazaváró nyár, a vésztői családi almafa, a fonyódi fehér nyárfák, Hevesy György ciprusfája, a horvátnádajai platánfák, a hössé ítélt miskolci mocsárciprus, az imrehegyi terebélyes eper, az ősi gubacsi testvérfák, a vörösvári vén eperfa és Zengővárkony hős szelídgesztenyéje.

GONDOSKODIK A NÖVÉNYRŐL

Az utóbbi években rengeteg okos, vagy okosnak nevezett eszköz bukkant föl, amelyek között akadnak teljesen fölösleges és haszontalan darabok, és épkezláb ötletek is. Már hazánkban is megjelent Parrot Pot, az okos kaspó. Az első pillantásra hagyományos kaspónak tűnő Parrot Pot három rétegből áll, szenzorokkal és kontroll-lámpával ellátott. A, 2,2 literes víztartály a kaspó talpában kapott helyet, magassága 31,2 , átmérője 20,5 centiméter. A szenzorok a hőmérsékletet, a páratartalmat, a tartályban lévő víz mennyiségét, a talaj tápanyagtartalmát és a külső fényviszonyokat is mérik. Az okostelefonos alkalmazás tudja, mire van szüksége a növénynek. Ha valamely körülménnyel nem elégedett a rendszer, akkor értesítőt küld. Az érzékelő fölméri a virágföld víztartalmát, az öntözés gombra kattintva a cserép felső részén lévő csőből vízszugár spriccel ki, és megöntözi a növényt. Távolról is figyelemmel tudjuk kísérni a növény állapotát, Parrot Pot mindig értesít, mikor kap vizet a növényünk. Parrot Pot tanácsokat is ad. Ha teljesen kezdők vagyunk, akkor is megmondja, hova és mikor érdemes ültetni, akár kültérre is. Azt is megkérdezhetjük, hogy az adott évszakban a területre jellemző éghajlati és időjárási viszonyok mellett melyik növény érzi magát a legjobban.

Forrás: prohardver.hu

LÉGTISZTÍTÓ MOHAFAL

Légtisztító mohafalat állítottak fel a budapesti Kolosy téren, Óbuda-Békásmegyer önkormányzata csaknem 20 ezer euróért bérlti a falat a Green City Solutions német cégtől.

Óbuda kedvező helyzetben van a levegő tisztasága szempontjából, azonban légszennyezettséggel terhelt pontja is van, a legkritikusabb a Kolosy tér légtisztasága. A mohák előnye, hogy nemcsak megkötik a szén-dioxidot és egyéb káros anyagokat, hanem biomasszává is alakítják azokat. A mohafalat takarónövényzet védi a kiszáradástól és az UV-sugárzástól. A Green City Solutions cég eddig 50 berendezést készített, amiket 10 ország 20 városában állítottak föl. A 275 fa légtisztító erejét ötvöző mohafal 6 hónapon keresztül tisztítja a levegőt és csökkenti a levegőszennyezést a Kolosy téren. Folyamatosan méri és jelzi saját teljesítményét, amelyet a gyártó online felületen ellenőriz.

PARKOLÓNYI PARKOK

Bárki, akinek van egy jó ötlete, kis kertet, pihenőóázist vagy akár játszóteret hozhat létre Bécsben. A város támogatja a bécsi kerületeket színesítő és élhetőbbé tevő apró közterek kialakítását és fenntartását. Tavaly 15 helyszínen adtak át parkolókat a közösségnek és nem az autóknek. A civil kez-

deményezések és kreatív közösségi megoldások zöldebé, élhetőbbé tehetik a sűrűn lakott városi környezetet. A 2012-es budapesti PARK(ing) Day keretében a budapestiek is kipróbálhatták, milyen az, ha néhány órára parkolóhelynyi területet vehetnek birtokba közösségi célokra. Bécsben azon-

ban nemcsak ideiglenesen, hanem hosszútávon megtartják, sőt, támogatják az apró köztereket. A kreatív lakosok, lakóközösségek a kiszemelt parkolóhely címének megadásával, projektleírással, fotókkal és vázlatokkal pályázhatnak a közlekedésszervezésért és közlekedéstechnikai ügyekért felelős ügyosztálynál. A „Grätzloase” program keretében akár négyezer

eurós anyagi támogatást és szakmai segítséget is kaphatnak a parkolónyi projekt elindításához és üzemeltetéséhez. Az apró köztereket akadálymentesen kell kialakítani, kereskedelmi célra nem használhatók, továbbá az üzemeltető civilek felelnek a kihelyezett utcabútorok és berendezések biztonságáért. Tavaly összesen 15 ilyen tercske üzemelt Bécsben, valamennyi civil közösségek ötlete nyomán. Az ideit, már megvalósult kezdeményezések között van mese- és játszósarok gyerekeknek, buborékfúzó-állomás, közösségi kert, szabadtéri kenyérsütő kemence, golfklub, játszótér és szabadtéri étkezőasztal is. Az egyedi ötletek mellett több, multifunkciós találkozó- és pihenőhely is létesült sok zölddel, padokkal és függőágyakkal. Az elmúlt évek legkreatívabb projektjei megtekinthetők a „Grätzloase” program honlapján, a <http://www.gratzloase.at> címen.

Rejtvény

Keresse meg az alábbi szavakat az ábrában! A szavakban előforduló FA szó-részt szimbólummal jelöltük. Ha valamennyi szót megtalálta és betűiket kihúzta az ábrából, néhány betű érintetlenül marad. Ezeket a betűket folyamatosan összeolvasva az ősz egyik csemegéjének a nevét kapja megfejtésül.

ALFA, ASZFALT, FAGY, FAHANG, FARAG, FAROL, FAUN, FAZON, FURFANG, GYUFA, TARIFA

A helyes megfejtést beküldők között **egy nyertes részére könyvet** sorsolunk ki.

Címünk: Kertbarát Magazin, 1591 Budapest, Pf.: 294. Beküldési határidő: 2017. november 15.

A Kertbarát Magazin július–augusztusi számában közölt rejtvény helyes megfejtéséért felajánlott könyvet Somodiné Horváth Valéria szabadszállási olvasónk nyerte.

www.spuri.hu

Szonikus madárriasztó

A szonikus madárriasztó környezetbarát módon tartja távol a madarakat előre rögzített természetes hangokkal, ragadozó madarak hangjával, valamint pisztolylövés hangjával. Így egy veszélyzóna jön létre a madarak számára, ahol a populáció drasztikusan csökken. Fő alkalmazási területek: mezőgazdasági tárolók, raktárak, erőművek, repülőterek stb.

Felül: Békéscsabai KS, 2009 Tatabánya, Árpád ut 63.
Tel./Fax: +36 34 318 873, e-mail: spuri@spuri.hu

Kérdéseiket, ötleteiket, javaslataikat és észrevételeiket továbbra is várja a szerkesztőségben: algeier.wendy@kerteszetesszoleszet.hu

A Kertbarát Magazin legközelebbi száma november 17-én jelenik meg.

Postacímünk: Budapest, postafiók: 294, 1591
Faxszámunk: 273-2285
E-mail címünk: szerkesztoseg@kerteszetesszoleszet.hu

ÉRTÜNK A NÖVÉNYEK NYELVÉN

Látványos hatás már 6 óra alatt!

A könnyen felhasználható Gialka® Express 6H gyorsan és totálisan kiirt minden gyomot! A praktikus készletnek köszönhetően ezentúl nem kell a permetlékészítéssel bajlódni! Egyszerűen csak a gyomnövényekre kell permetezni a palack tartalmát, a többit elvégzi Ön helyett a Gialka® Express 6H.

Kwizda Táplálunk és védünk
Agro www.szepzold.hu

